THEATER ROTTERDAM

Jaar verslag

'17 — '18

THEATER ROTTERDAM
Avondje uit?
Avondje aan!
Hallo!

THEATER ROTTERDAM
Wij zijn open.
Hallo!
Wij zijn open.
Schwalbe
Orland
Wunderbaum

Verantwoording Raad van Toezicht

2017 was het jaar waarin het Ro Theater, de Rotterdamse Schouwburg en het Productiehuis Rotterdam samen de toekomst ingingen als Theater Rotterdam, het Rotterdamse stadstheater met Wunderbaum als vaste partner. De vorming van Theater Rotterdam bleef een belangrijke plek innemen tijdens de vergaderingen. De organisatie Theater Rotterdam functioneerde het gehele jaar 2017 als één organisatie ondanks dat de juridische fusie pas per 1 maart plaatsvond.
Naast vorming van Theater Rotterdam waren belangrijke gespreksonderwerpen de artistieke lijn, de ontwikkeling van de marketing en branding van Theater Rotterdam en het uit te zetten beleid op het gebied van Development. Ook de financiële positie van de nieuwe organisatie was regelmatig aan de orde. Een fusie organisatie dient zich opnieuw te zetten. Directie, hoofden en medewerkers zoeken naar hun plek en de beste manier om daaraan inhoud te geven. Dit proces heeft binnen de raad de nodige aandacht gekregen.
Naast het reguliere toezicht op de activiteiten van Theater Rotterdam heeft de Raad van Toezicht uitgebreid en herhaaldelijk stil gestaan bij haar eigen samenstelling en werkwijze. Dit had als resultaat dat de samenstelling van de Raad flink wijzigde. Op 16 mei werden vijf nieuwe Raadsleden benoemd, de helft van de huidige tien leden. Daarmee is een Raad ontstaan die een mooie combinatie borgt van historisch besef en nieuwe inzichten. Bij de benoeming van nieuwe leden heeft de Code Culturele Diversiteit een belangrijke rol gespeeld. De Raad is van mening dat zij met deze nieuwe samenstelling voldoet aan de noodzaak van een Raad met leden met diverse achtergronden, die de grootstedelijkheid van Rotterdam weerspiegelen.
In 2017 werd afscheid genomen van twee lang zittende raadsleden, Lorike Hagdorn en Hans Andersson. Hun lidmaatschap van de Raad werd gelet op de continuïteit gedurende het fusietraject voor een derde termijn – van één jaar – verlengd tot maart 2017. Wij bedanken Hans voor zijn jarenlange inzet en zijn grote betrokkenheid tijdens het fusieproces waarbij zijn brede ervaring van groot belang was. Graag zouden wij Lorike nogmaals willen bedanken voor haar bijzondere inzet en strijdbaarheid tijdens de vorming van Theater Rotterdam, terwijl zij al geruime tijd ziek was. Helaas hebben wij in oktober definitief afscheid van haar moeten nemen, nadat zij die laatste strijd tegen haar ziekte verloor. Wij gedenken haar in dankbaarheid als een van de grondleggers van Theater Rotterdam.
Op 19 maart 2018 heeft de Raad de Jaarstukken 2017 besproken en vastgesteld dat Theater Rotterdam er in is geslaagd om de gestelde doelen te realiseren binnen de gestelde financiële kaders waarbij de artistieke kwaliteit en prestaties op niveau zijn gehouden. Op grond van de gepresenteerde informatie en toelichtingen van de directie heeft de Raad het jaarverslag goedgekeurd. De jaarrekening is gecontroleerd en goedgekeurd door Berghout Accountants B.V. Op grond hiervan verleent de Raad decharge aan de directie voor het gevoerde beleid.
De Raad hanteert de Code Cultural Governance als uitgangspunt van bestuurlijk handelen en heeft vastgesteld dat de salariëring van de directie de WNT-norm niet overschrijdt. De toelichting hierop is opgenomen in de jaarrekening.
In 2017 kwam de Raad van Toezicht vijf keer in vergadering bijeen en eenmaal buiten vergadering middels een conference call. De vergaderingen vonden plaats op 31 januari, 20 maart, 16 mei, 4 september en 13 december. De conference call vond plaats op 21 april.
De Raad is van mening dat in het afgelopen jaar goede stappen zijn gezet om daadwerkelijk één organisatie te vormen waarbinnen programmeren, produceren en talentontwikkeling met elkaar worden verbonden. Tijdens de vorming van Theater Rotterdam is niet gewoon, maar extra hard, doorgewerkt om elke dag weer voorstellingen en evenementen neer te zetten. De Raad dankt de medewerkers voor de zeer grote inzet en flexibiliteit waarmee gedurende dit fusiejaar is gewerkt, met als resultaat dat Theater Rotterdam in 2017 boven verwachting heeft kunnen presteren. Wij zijn trots op wat ons nieuwe stadstheater het eerste jaar van haar bestaan aan Rotterdam heeft mogen bieden.

Rotterdam, 19 maart 2018
Raad van Toezicht Theater Rotterdam

Jos Baeten
voorzitter

Mirjam Bach

Mavis Carrilho

Jantine Kriens

Frans Weisglas

Laila Abid

Aukje Bolle

Nick van Hussen

Richard Sitton

Rob Wiegman

Inhoudsopgave

Verantwoording

Raad van Toezicht 3

Directieverslag 5

Activiteiten

Theater maken 8

Theater presenteren 17

Talent ontwikkelen 22

Overige activiteiten 31

Jaarrekening

Prestatieverantwoording Ministerie van OC&W 40

Prestatieverantwoordingen Gemeente Rotterdam 41

Balans 42

Exploitatierekening 43

Toelichting 45

Nevenfuncties 50

Controleverklaring 51

OPRICHTING
Stichting Theater Rotterdam is statutair opgericht op 27 januari 2016 en is gevestigd in Rotterdam. De Stichting Theater Rotterdam is een fusie van Stichting Theaterproducties Rotterdam, Stichting Rotterdamse Schouwburg, Stichting Productiehuis Rotterdam en Stichting Internationale Keuze Rotterdam. Juridisch is de fusie per 28 februari geeffectueerd, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2017.

DOELSTELLING EN ACTIVITEITEN
Stichting Theater Rotterdam heeft tot doel het organiseren, produceren en uitvoeren van professionele culturele, kunstzinnige en educatieve projecten, waaronder begrepen maar niet daartoe beperkt theaterproducties, evenementen, debatten, contextprogramma's en festivals. Daarnaast heeft zij tot doel het beheer en de exploitatie van de TR locaties Schouwburg en Witte de With en het ontwikkelen van productiehuisactiviteiten binnen Theater Rotterdam, waar theatermakers de gelegenheid wordt geboden door middel van het maken van producties onderzoek te doen naar de speelstijl, vorm en presentatie.

COLOFON
Eindredactie Winfred van den Bor, José Greweldinger
Redactie Kim Christiaansen, Melle Daamen, Silvie Dees, Bert Determann, Tanja Elstgeest, Walther van den Heuvel, Jeroen de Leeuw, Nicole Sanberg, Ellen Walraven, Winfred van den Bor
Fotografie Vormgeving Vruchtvlees

Directie verslag

Dit was het eerste bestaansjaar van Theater Rotterdam. De start van de nieuwe organisatie vergde inzicht, tijd en energie en verliep niet altijd zonder slag of stoot, maar de idee achter de fusie – de combinatie van het theater maken, theater presenteren en talent ontwikkelen – staat fier overeind en vormt het DNA van onze organisatie. We hebben het in het afgelopen jaar uitstekend gedaan: veel theaterproducties met een goede ontvangst, veel bezoekers zowel in Rotterdam als in het land en we behaalden de afgesproken prestaties. Theater Rotterdam haalde 204.138 bezoekers in Rotterdam in huis, 71.800 bezoekers bij de voorstellingen in de Nederlandse theaters en 15.927 bezoekers over de landsgrenzen. Het op niveau houden van de prestaties en de vernieuwingen binnen de organisatiestructuur en -cultuur vroeg veel van onze medewerkers. Wij zijn hen zeer dankbaar voor hun inzet, flexibiliteit en betrokkenheid.

LANCERING THEATER ROTTERDAM

In september 2017, met de start van het nieuwe seizoen, presenteerden wij ons aan het publiek. Verschillende optredens, voorstellingen en een feest gaven een indruk van de diversiteit die Theater Rotterdam brengt. De maanden daarvoor was een campagne voorbereid waarmee het merk Theater Rotterdam werd geïntroduceerd en de nieuwe huisstijl werd uitgerold. Een opvallend logo en een buitencampagne met niet alleen affiches maar bijvoorbeeld ook een buitententoonstelling op het Kruisplein. We introduceerden een live-streaming online programma onder de titel *TR live*. De nieuwe website komt na een intensief traject van onderzoek en ontwerp online in maart 2018.

FUSIE

Eind 2016 werd duidelijk dat, ondanks zorgvuldige voorbereidingen, het niet mogelijk was om de fusie tot Theater Rotterdam op 1 januari 2017 te realiseren. De overgang naar één pensioenfonds bleek niet haalbaar door de hoge kosten die zowel het vertrek bij het ABP als de intreding van het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) met zich meebracht. In februari werd alsnog een overeenkomst met de pensioenfondsen gesloten. Medewerkers die reeds een ABP-pensioenregeling hebben, blijven als uitzondering op de cao Toneel en Dans, bij het ABP. De andere medewerkers waren reeds verzekerd bij PFZW en nieuwe medewerkers sluiten zich bij hen aan. De kosten liggen aanzienlijk lager dan de oorspronkelijk geraamde kosten, maar blijven een bittere pil. Na beperkt uitstel fuseerden wij per 1 maart 2017.
De afdelingen marketing, educatie, financiën, P&O, facilitair en development (nieuwe afdeling) werden in de loop van het jaar gecentraliseerd en/of samengevoegd. Daarmee werd een backbone in de organisatie gevormd. Afdelingen techniek en productie bleven nog gescheiden. Wel begonnen zij met samenwerken door kennis en personeel uit te wisselen, waardoor bijvoorbeeld 'huistechnici' meegingen op tournee. Op het gebied van huisvesting werd aan de beide locaties meer profiel gegeven. De artistiek uitvoerende onderdelen werden grotendeels samengebracht op locatie Witte de With. Het Productiehuis, Wunderbaum en de vaste makers vormen daar samen met de afdelingen productie, techniek, het kostuumatelier, kap en grime en educatie het 'makershuis'. In locatie Schouwburg werden de centrale afdelingen onderge-

"... ben zeer onder de indruk van het nieuwe logo van Theater Rotterdam. Het simpele acroniem TR, maar dan schuin afgedrukt en in een klassiek lettertype. Het zal wel aan mij liggen, maar telkens als ik dat logo ergens zie, denk ik: 'Shakespeare!'. Ik weet niet wié het bedacht heeft, maar die creatieveling verdient wat mij betreft De Grote Prijs voor de Typografie 2017. En als die prijs niet bestaat, dan moeten we hem onmiddellijk invoeren."

– Willem Bruring, vaste bezoeker.

“Theater Rotterdam haalde ruim 204.318 bezoekers in Rotterdam in huis en 87.727 bezoekers bij de voorstellingen buiten Rotterdam”

bracht. Deze organisatiestructuur vormt een stevige basis van waaruit de komende jaren verder kan worden gebouwd.
Fuseren kostte veel energie en menskracht. Toch zijn ook efficiency-voordelen behaald met gezamenlijk inkopen, en het oversluiten van abonnementen, lidmaatschappen en verzekeringen. De komende jaren worden deze processen verder geoptimaliseerd.
De Ondernemingsraad was nauw betrokken bij het fusieproces, dat niet alleen het voornemen en de fusie zelf beslaat, maar ook het traject daarna. De fuserende organisaties kenden allerlei ‘lokale’ bedrijfsregelingen, zoals reiskostenregelingen, vergoedingen en vrije dagen. Het afgelopen jaar is hierover veelvuldig overlegd en dat heeft er toe geleid dat diverse bestaande regelingen zijn geharmoniseerd en gelden voor al onze medewerkers. De directie kijkt terug op een constructief overleg met de Ondernemingsraad.

UNIEKE COMBINATIE VAN KERNACTIVITEITEN

Theater Rotterdam heeft een in Nederland uniek organisatiemodel. Dat zit allereerst in de combinatie van het maken en presenteren van theater én het ontwikkelen van talent binnen zo’n grote producerende en presenterende organisatie. Daarnaast zit dit in de vorming van een makersensemble i.p.v. het aanstellen van één artistiek leider. We hebben een vaste verbinding met Suzanne Boogaerdt, Bianca van der Schoot, Erik Whien, Pieter Kramer, Johan Simons en Davy Pieters. Daarnaast werken wij per productie met daartoe aangetrokken makers of acteurs. Het Productiehuis verbindt vele jonge talentvolle makers aan zich, die kunnen profiteren van de artistieke, productionele en zakelijke capaciteit binnen Theater Rotterdam. Anderzijds is er ook in toenemende mate uitwisseling van jong en oud, ervaren en pril. De eerste schreden op dit gebied werden in 2017 gezet en dat proeft naar meer.
De sterke educatieve afdeling van het voormalige Ro Theater was lokaal en nationaal toonaangevend. Met de fusie kon het werkterrein van de afdeling zich uitbreiden naar een groter aanbod van voorstellingen, waardoor nog beter wordt aangesloten op de vraag vanuit het onderwijs. De voor- en nagesprekken werden geïntensiveerd en verdiept.

POSITIONERING

Theater Rotterdam neemt een uitzonderlijke positie in binnen het Nederlandse theaterlandschap vanwege de grote rol als coproducent met fondsgezelschappen. We investeren niet alleen financieel, maar ook met technische en zakelijke ondersteuning, repetitieruimtes en kennis. Daarnaast positioneren wij ons uiteraard als vooraanstaand theater en een landelijk tourend gezelschap. Wij speelden 33% van de voorstellingen van onze eigen producties in Rotterdam, tezamen met de programmering brachten wij 788 voorstellingen in onze eigen theaters. De 298 voorstellingen in de Nederlandse theaters werden breed over het land verspreid. Daarnaast speelden Theater Rotterdam producties 84 maal in het buitenland Theater Rotterdam verbindt zich aan de stad Rotterdam. Natuurlijk staan wij met onze theaters midden in de stad, maar we laten ons ook veelvuldig buiten onze muren zien. Bijvoorbeeld met onze educatieve activiteiten en locatievoorstellingen, zoals *Freddie*. Bovendien trekken wij nieuwe doelgroepen onze theaters in om kennis met ons te maken tijdens bijzondere voorstellingen en evenementen. In 2017 startte de ontwikkeling van een serie stadsprojecten onder leiding van stadsdramaturg Hajo Doorn, die vanaf 2018 worden uitgevoerd. In samenwerking met instellingen en ondernemers aan het Schouwburgplein vormen wij Vereniging Verenigd Schouwburgplein. De programmering op het plein was het meest zichtbaar nadat *The flying Grass Carpet* werd uitgerold om 9 maanden lang te zorgen voor een immens pop-up stadspark.

SAMENWERKINGSPARTNERS IN DE STAD

Theater Rotterdam verbindt zich actief met uiteenlopende partijen in de stad. Natuurlijk zetten wij in 2017 de samenwerkingen met onze ‘huis’-festivals door, zoals met het International Film Festival Rotterdam, Operadagen Rotterdam, Motel Mozaïque en Circusstad Rotterdam. Bijzonder trots zijn we op de band met onze huisgezelschappen: Scapino Ballet Rotterdam, Conny Janssen Danst, Maas theater en dans én Hotel Modern. Daarnaast koesterden wij onze samenwerkingen met bedrijven, zoals Rabobank Rotterdam, Koninklijke Vopak, Fondel en Loyens&Loeff en knoopten we nieuwe relaties aan. Op educatief gebied houden wij de uitstekende samenwerkingen met scholen, organisaties en amateurs in stand. Vanuit onze artistieke kern is veel overleg met de andere culturele partijen in de stad, die regelmatig tot kruisbestuivingen leiden.

CULTURELE DIVERSITEIT

Theater Rotterdam was in 2016 één van

PRESTATIES	gerealiseerd	begroot
Rotterdam		
uitvoeringen	788	610
bezoekers	204.318	162.000
gemiddeld aantal bezoekers	259	266
Producties		
eigen producties	19	13
coproducties	16	4
uitvoeringen	571	385
bezoekers	118.956	69.250
gemiddeld aantal bezoekers	209	180
Educatie		
activiteiten	1.037	1.029
deelnemers	37.014	37.275
gemiddeld aantal deelnemers	36	36

RESULTATEN	gerealiseerd	begroot
Financieel Resultaat	97.356	0
Eigen Inkomsten Percentage		
Theater Algemeen	38,2%	35,8%
Productiehuis	27,5%	19,5%

de trekkers achter het rapport van de Commissie “Over het Voetlicht”, dat werd opgesteld in opdracht van de podiumkunstensector. Daarin werd onder meer geconcludeerd dat de diversificatie in de podiumkunstensector niet gelijk oploopt met de ontwikkeling in de samenleving. Vandaar dat we vervolgens in 2017 met het zogeheten Noordwijkoverleg (22 BIS-theatergezelschappen en hun standplaatstheaters) een volgende stap hebben gezet om het proces van culturele diversiteit te versnellen. Theater Rotterdam maakt deel uit van de klankbordgroep en stuurt actief de aangestelde cultuurcurator culturele diversiteit aan. Er is een gezamenlijk werkprogramma met de partners ontworpen dat op de vier lijnen van de Code Culturele Diversiteit volgt: personeel, publiek, programma en partners. Elke instelling heeft de daaruit voortvloeiende stellingen individueel ondertekend, waardoor het commitment bezegeld is, en er mandaat is voor de cultuurcurator om te sturen. Daarbij biedt het mandaat de directie heldere handreiking om met de medewerkers dit proces concreet uit te gaan voeren.
Binnen Theater Rotterdam is er natuurlijk aandacht voor dit onderwerp. Binnen de programmering tonen we lokaal en internationaal cultureel diverse voorstellingen, waaronder belangrijk werk als *DAD* van Nasrdin Char, *Malcom X* van KVS en *Caen Amour* van Trajal Harrell. Vanuit Talentontwikkeling kiezen we nadrukkelijk voor jonge makers met diverse achtergronden. Het Productiehuis Theater Rotterdam is echter terughoudend in het ‘uitventen’ hiervan. Het is vanzelfsprekend dat er in Rotterdam intercultureel en interdisciplinair gewerkt wordt. Met precisie wordt met de makers zelf bepaald hoe dit geprofileerd kan, mag of moet worden. Bij vacatures wordt conform een van de stellingen vanuit het Noordwijkoverleg gewerkt met de Rooney Rule bij alle sollicitatieprocedures.

ONDERNEMERSCHAP

Wederom optimaliseerden we dit jaar de opbrengsten uit de kaartverkoop door aanscherping van het prijs- en doelgroepenbeleid. Een goed voorbeeld hiervan is het experiment met de Toneelkaart waarmee men voor 50 euro een serie van acht voorstellingen kon bezoeken. In een maand bezochten 172 bezoekers met de Toneelkaart gemiddeld 6,3 voorstellingen, zo’n 1.078 bezoeken totaal. Het initiatief krijgt komend seizoen landelijk navolging. Het aantal verhuringen en evenementen steeg in 2017 waardoor de opbrengsten uit evenementen licht hoger waren dan de verwacht. De inkomsten uit sponsoring bleef vrijwel gelijk. De inhoudelijke samenwerking tussen de afdelingen Events en Development moet de inkomsten uit de zakelijke markt de komende jaren verder stimuleren.

VOORUITBLIK 2018

Een fusie, zoals de vorming van Theater Rotterdam, is een meerjarenplan dat tijd vergt zich te vormen. In aanloop naar de fusie waren er reeds seizoensplanningen gemaakt voor de te realiseren producties. Echter was deze niet optimaal daar er een zwaartepunt lag in het najaar 2018. Door het schuiven met producties is er nu een betere spreiding gekomen gedurende seizoen 18/19. Dit houdt dit ook in dat een aantal producties in 2018 wordt gerealiseerd maar vooral touren in 2019. Hierdoor komt er een kleine verschuiving qua voorstellingsaantallen van 2018 naar 2019. De voorstellingen en inkomsten binnen de programmering blijven op peil.

Rotterdam, 19 maart 2018
Directie Theater Rotterdam

Melle Daamen
algemeen directeur

Ellen Walraven
artistiek directeur

Bert Determann
directeur bedrijfsvoering

Theater maken

Theater Rotterdam heeft een zeer divers palet aan makers, wat zowel een breed als een nieuwsgierig publiek aanspreekt. Wunderbaum is onze eerste alliantiepartner en wordt op vele vlakken ondersteund vanuit Theater Rotterdam, maar is juridisch geheel zelfstandig.
Het 'makershart' bestaat uit Erik Whien en Boogardt/VanderSchoot en hun producties worden volledig geproduceerd en verkocht door Theater Rotterdam. Hetzelfde geldt voor Johan Simons, Pieter Kramer en Davy Pieters. Daaromheen ligt een cirkel van door het Fonds gesubsidieerde makers met wie we intensief coproduceren, die we extra faciliteiten bieden en wiens voorstellingen bij ons in première gaan. Dit zijn Alida Dors, Ann Van den Broek, Lotte van den Berg, Marjolijn van Heemstra, Schwalbe en Urland.
De dynamiek van een groot makersensemble, tournees, (gast)programmering en trajecten van nieuwe makers binnen de talentontwikkeling van het Productiehuis, zowel afzonderlijk als in relatie tot elkaar te ontwikkelen en vorm te geven was de belangrijkste opdracht voor 2017. Het belangrijkste doel was goede (co) producties realiseren. Het spreekt voor zich dat het in het eerste fusiejaar een flinke puzzel was om verschillende vormen van maken en makers die verschillen in hun noden tijdens het productieproces samen te brengen. Ook de organisatorische verhoudingen – met name waar de merkvoering en marketing betrof van de makers – moest worden vormgegeven. Daarom ging veel aandacht uit naar het samenbrengen van de verschillen, naar het geven van vertrouwen en naar het onderzoek om het ensemble en haar werkwijze verder te ontwikkelen.
Naast het creëren van eigen werk stond voor onze makers 2017 vooral in het teken van het wederzijds kennismaken. Daartoe werden programmalijnen ontwikkeld als *Maker meets Maker en Maker tipt Maker*, om de eerste verbanden tussen makers en programmering te smeden. Ook ontstonden verwantschappen of werden makers over en weer gevraagd om advies of deelname aan producties. In het najaar nam de synergie tussen de makers en hun teams verder toe, toen het Productiehuis en Wunderbaum naar locatie Witte de With verhuisden, waar alle makers nu samen zijn gehuisvest. De makers waren vanzelfsprekend betrokken bij vele educatieve projecten, hielden openbare repetities, gaven workshops, maakten voorstellingen op locaties in de stad; maar over de gehele linie was de zichtbaarheid nog te beperkt.
Rond de zomer werd een redactie in het leven geroepen om de contextprogrammering te structureren. Dit is de voorloper van de afdeling stadsdramaturgie die in 2018 wordt opgezet, die de relatie tussen makers, stad en partners verder zal ontwikkelen.
De profilering van beide locaties staat nog in de kinderschoenen. Het makershuis wordt geleidelijk aan ontwikkeld door het makershart, de stadsdramaturg en een klein team van medewerkers. Voor de stadsfoyer wordt een concept ontwikkeld dat zorgt voor het verder openen en delen van de Hal van de Schouwburg met makers, kunstenaars en stedelijke partners.
We brachten in totaal twee familievoorstellingen, vier nieuwe voorstellingen en vier coproducties. Ook waren onze makers te zien op internationale podia en creëerden we een eenmalige openingsvoorstelling met Johan Simons.

FAMILIEVOORSTELLINGEN
De familievoorstelling kent een lange traditie in Rotterdam, maar is voor het gehele Nederlandse theaterlandschap van enorme waarde. Een uniek genre waarvan diverse schouwburgdirecties aangeven dat dit de enige echte kwaliteitsvoorstelling is voor het hele gezin. Deze grote en complexe voorstelling vraagt veel van de organisatie, is een grote uitdaging voor cast en crew en tegelijk extreem inspirerend voor het gehele huis. Deze voorstelling is van alle BIS-voorstellingen de voorstelling met structureel de hoogste gemiddelde zaalbezetting in Nederland. De producties van Pieter Kramer zijn daarmee essentieel binnen het Nederlandse theater.

WUNDERBAUM
In 2017 startte Wunderbaum, na het project The New Forest, aan een nieuwe periode, waarin het thema 'gated communities' de inspiratiebron is bij onderzoek naar hoe de samenleving uit elkaar lijkt te vallen, op welke manier zich verschillende subgroepen binnen de eigen muren en systemen terugtrekken en hoe zij als acteursgroep verschillende communities actief kunnen doorkruisen. Zij plaatsten zichzelf daarom buiten de eigen context: ze produceerden en speelden zowel binnen maar vooral ook buiten de gangbare theaters. Ze stonden op pleinen, in havens, op schepen, in loodsen, op verlaten étages van kantoorgebouwen en in achterstandswijken van Milaan en Rome. De succesvolle voorstelling *Superleuk, maar voortaan zonder mij*, de eerste voorstelling binnen dit thema, werd in 2017 gecoproduceerd met Theater Rotterdam. Daarnaast kocht Theater Rotterdam voorstellingen van *Wie is de echte Italiaan en Helpdesk* uit voor de opening van Theater Rotterdam en een exclusieve relatieavond.

Theater Rotterdam is bijzonder trots dat dit jaar bekend kon worden gemaakt dat Wunderbaum vanaf september 2018 de artistieke leiding krijgt over Theaterhaus Jena, een theater dat kenmerken van het Duitse 'Stadttheater' met die van de 'freie Szene' verbindt en tradioneel door een collectief wordt geleid. Met het hoofdkwartier in Rotterdam, het artistiek

leiderschap in Jena en een vaste verbinding met Mare Culturale Urbano in Milaan speelt Wunderbaum regelmatig in drie Europese steden.

INTERNATIONALE POSITIONERING
Onze makers manifesteerden zich internationaal sterk. Het voert te ver alle internationale podia waarop onze (co) producties staan in dit verslag een plek te geven. De belangrijkste vinden wij de deelname van Boogaerdt/VanderSchoot met twee producties aan de Biënnale van Venetië en hun coproductie met de Volksbühne Berlin. Meer makers van Theater Rotterdam maakten stappen naar internationaal gerenommeerde podia en festivals. Zo werd Urland uitgenodigd voor het Theater Treffen in Berlijn en maakte Wunderbaum nieuwe stappen in het internationale speelveld met als klapstuk het artistiek leiderschap over Theaterhaus Jena. Ann Van den Broek toert eveneens veel internationaal en had een residentie in de Barbican in London. Ook het werk van Lotte van den Berg heeft een internationale inbedding en komt tot stand met meerdere internationale coproducenten.
Voor komend seizoen zijn samenwerkingen en coproducties voorzien met de Volksbühne Berlijn en Schauspielhaus Bochum waar Johan Simons intendant is vanaf september 2018. Daarnaast is het werk van Davy Pieters gevraagd voor de Biënnale van Venetië.

15 dec 2016 — 9 apr 2017

Snorro

PIETER KRAMER

Na het, vanwege de fusie, soms moeizaam verlopen productieproces groeide *Snorro* in 2017 uit tot een bevlogen en volwaardige voorstelling in de traditie van de familievoorstelling. Na deze productie zijn we definitief tot het inzicht gekomen dat het hernemen van dergelijke producties qua budget ongeveer evenveel kost als het produceren van nieuw werk.
Acteur Tibor Lukács won de Musical Award voor beste mannelijke bijrol. Net als vorig jaar werd op Nieuwjaarsdag de verfilmde versie van de familievoorstelling van het jaar daarvoor uitgezonden bij de VPRO.

"Snorro is wederom een drie uur durend feest, dat van flauwigheden aan elkaar hangt, maar tegelijkertijd het theater en al zijn wetten op een voetstuk zet. Met minimale middelen wordt een zo groot mogelijk feest getrapt, met een traan op de koop toe."

★★★★ Het Parool

ROTTERDAM
21 voorstellingen
16.029 bezoekers
763 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
78 voorstellingen
54.057 bezoekers
693 bezoekers/voorstellingen

19 dec 2017 — 15 apr 2018

Woef Side Story

PIETER KRAMER

Première 23 december 2017

Door een goede voorbereiding en de versterking van het artistieke team rondom Kramer, met o.a. een nieuwe productieleider en dramaturg, kwam een zeer goede voorstelling tot stand die op de première stond als een huis. De oorspronkelijke voorstelling werd een half uur ingekort en won aan actualiteit door anticipatie op het beleid van Donald Trump. De acteursploeg was op Sylvia Poorta en Martin Snip na, geheel nieuw. Een aantal hondenpoppen en kostuums werd vernieuwd, zodat deze beter aansloten op de personages en de spelers. *Woef Side Story* is voorlopig de laatste herneming van een eerder werk van Kramer.
In de marketing werd vooral ingezet op het liefdesdrama van de honden. Dit leidde tot een hilarische openbare repetitie voor hondenbezitters die met hun hond plaatsnamen in de grote zaal van de Schouwburg. In de Hal werd het tijdelijke *Museum of Dogs* ingericht.

"Liefde om van te kwispelen. De dubbele laag maakt het leuk voor jong én oud"

★★★★ Metro

ROTTERDAM
11 voorstellingen
8.211 bezoekers en 38 honden
747 bezoekers/voorstelling

9 jun 2016 — 17 jun 2017

Walden

ALIZE ZANDWIJK

Deze laatste voorstelling van Alize Zandwijk ging na het succes vorig jaar nogmaals op tournee door het land. De ontroerende en grappige voorstelling met de *rasentertainers* Arjan Ederveen en Jack Wouterse, over het nut van het leven, vriendschap, seks en de tijd die ongewild verstrijkt, trok wederom volle zalen.

"Ik heb een van de mooiste voorstellingen gezien, misschien wel van mijn hele leven. [...] Het is zo ontroerend goed en zo prachtig geschreven. [...] Het is te mooi voor woorden."

– Paul de Leeuw

ROTTERDAM
16 voorstellingen
3.071 bezoekers
192 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
109 voorstellingen
26.454 bezoekers
243 bezoekers/voorstellingen

20 sep 2017 — 28 okt 2017

The Unpleasant Surprise

DAVY PIETERS

Première 24 maart 2017

Een visuele trip over hoe geweld via de ons overal omringende beeldschermen het lichaam en bewustzijn binnendringen. Indringend en vakkundig gespeeld door de acteurs, waarbij Klára Alexová en Niels Kuiters opvielen. Het geluidsdecor was van Jimi Zoet (Urland).

Davy Pieters maakt voorstellingen die veel mensen kunnen aanspreken. De komende jaren werken we aan de ontwikkeling van een goede beeldtaal om een nog beter publieksbereik te realiseren.

"Zo laat Pieters feilloos zien hoe een angstcultuur verharding en vijanddenken in de hand werkt"

★★★★ Theaterkrant

ROTTERDAM	TOTAAL
10 voorstellingen	31 voorstellingen
489 bezoekers	1.826 bezoekers
49 bezoekers/voorstelling	59 bezoekers/voorstelling

29 mrt 2017 — 21 mei 2017

Find me a boring stone

ERIK WHIEN

Première 1 april 2017

Erik Whien maakte samen met auteur Rik van den Bos en acteur Gijs Naber een integere monoloog over rouw en verlies. Stan Vreeken, die Erik Whien kent van een ontmoeting bij een voorstelling van Productiehuis Rotterdam/Tijdelijke samenscholing, maakte sterke songs, die live gezongen werden en ruimte boden aan reflectie en gevoel. Het decor van Marc Warning was ingenieus in zijn eenvoud, een zwarte cirkel die langzaam omhoogkwam en licht gaf. De voorstelling werd door pers en publiek goed ontvangen, de tournee liep goed en verkocht uit in een aantal geselecteerde theaters uit het kleine zalencircuit. Rik van den Bos werd genomineerd voor de Taalunie Toneelprijs.

"Zelden zie je een acteur zo vrij van effectbejag, vol vertrouwen op de krachtige, poëtische en ontroerende tekst die hem draagt."

★★★★ Trouw

ROTTERDAM	TOTAAL
10 voorstellingen	34 voorstellingen
1.374 bezoekers	3.934 bezoekers
137 bezoekers/voorstelling	116 bezoekers/voorstelling

9 aug 2017 —— 14 dec 2017

Superleuk, maar voortaan zonder mij

WUNDERBAUM

Première 14 september 2017

Walter Bart, Matijs Jansen, Wine Dierickx en Maartje Remmers scheepten, samen met muzikant Jens Bouttery en fotograaf/filmmaker Jan Dirk van der Burg, in aan boord van het cruiseschip de Aida Prima. Een enorm cruiseschip met 3.300 overwegend Duitse passagiers. Zij deden op deze ultieme dobberende 'gated community' een week lang inspiratie op voor de entertainmentshow die zij een maand later vertoonden als entertainers op datzelfde schip. Een confronterende, ongelofelijke en unieke ervaring. Deze ervaring lieten zij op hun beurt onderdeel zijn van de voorstelling *Superleuk, maar voortaan zonder mij*, gebaseerd op het gelijknamige essay van de Amerikaanse schrijver David Foster Wallace (1962-2008). In het verlengde van dat essay ging de voorstelling over de luxecruise als metafoor voor een amusementscultuur, die gebukt gaat onder een zelfvernietigend overbewustzijn en een gevecht levert tegen zijn eigen paranoia, isolatie, wanhoop en aftakeling. De voorstelling ging in première in de haven van Hamburg op het festival Theater der Welt en toerde daarna op locatie door Nederland en België.

"Sterke muziek... snoeiharde erupties van geluid"

★★★★ de Volkskrant

ROTTERDAM
20 voorstellingen
2.668 bezoekers
135 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
42 voorstellingen
7.052 bezoekers
168 bezoekers/voorstelling

10 mei 2017 —— 4 jun 2017

Freddie

BOOGAERDT / VANDERSCHOOT

Première 13 mei 2017

De locatievoorstelling speelde tijdens de Operadagen Rotterdam in De Wasserij aan de Bergweg in het Oude Noorden. Deze unieke installatie/performance bestond uit een drieluik. Na een formele intake, belandde elke toeschouwer in een eigen hokje, slim ontworpen door Wikke van Houwelingen en Marloes van der Hoek. Daar hoorden ze over de vele identiteiten van Farrokh Bulsara (Freddy Mercury) en werden de spelregels van de 'transitruimte' gedeeld. Na deze isolatie kwam het publiek in drie afzonderlijke groepen bij elkaar; in een soort crossing the line spel, traden zij zichzelf en elkaar zeer openhartig tegemoet. Tenslotte belandde men in spiegelruimte, waar een androgyne performer hen tot een massa Freddies samensmeedde die collectief, gemaskerd en uit volle borst Bohemian Rhapsody zong. De voorstelling werd drie weken gespeeld en in de weekenden tweemaal per dag. Deze locatievoorstelling genereerde nieuw publiek dat veel waardering had voor deze experimentele trip.

ROTTERDAM
28 voorstellingen
1.438 bezoekers
51 bezoekers/voorstelling

"An absolute must-see-feel-experience theatre show. Amazing. Different. Eye-opening."

– Een bezoeker

4 okt 2017 — 16 dec 2017

Revolutio-nary Road

Première 7 oktober 2017

ERIK WHIEN

Al tijdens het proces bleek dat het een bijzondere productie ging worden. Er stond een topensemble bestaande uit Jacob Derwig, Malou Gorter, Alejandra Theus en Teun Luijkx. De beroemde roman van Richard Yates werd bewerkt door Jacob Derwig. De dramaturgie, de vormgeving en het glasheldere spel vormden een overtuigend geheel. De voorstelling werd zeer goed ontvangen met roem voor de loepzuivere regie en het demasqué van de burgerlijkheid. De sterke cast genereerde veel publiciteit zowel in geschreven media als op televisie met veel aandacht voor Jacob Derwig.

De tournee liep uitstekend en onderzocht wordt of de voorstelling volgend seizoen in de grote zaal kan worden hernomen en mogelijk internationaal gaat toeren.

"Knap aan de invoelende regie van Erik Whien is dat de sympathie beurtelings bij hem en bij haar ligt."

★★★★ Trouw

ROTTERDAM	TOTAAL
14 voorstellingen	50 voorstellingen
2.182 bezoekers	9.414 bezoekers
156 bezoekers/voorstelling	188 bezoekers/voorstelling

5 aug 2017 — 17 sep 2017

BIMBO en Hideous (wo)men

BOOGAERDT/VANDERSCHOOT

BIËNNALE VAN VENETIË

Boogaerdt/VanderSchoot werd uitgenodigd voor de Biënnale van Venetië. Marie Groothof en Floor van Leeuwen (Schwalbe) speelden weer mee en Klára Alexová voegde in. De voorstellingen waren een groot succes, razendsnel uitverkocht en belangrijk: leidde tot veel debat. Zij gaven daarnaast een tiendaagse workshop waaraan De Volkskrant een uitgebreid inhoudelijk artikel wijdde. Het grote succes op de Biënnale genereerde direct internationale speelbeurten, onder andere in Montpellier en op de Berliner Festspiele.

Op diezelfde Biënnale was ook Ann Van den Broek te zien en inmiddels is Davy Pieters geselecteerd voor de Biënnale van 2018.

ROTTERDAM	TOTAAL
2 voorstellingen	5 voorstellingen
209 bezoekers	759 bezoekers
105 bezoekers/voorstelling	152 bezoekers/voorstelling

20 apr 2017 — 20 jun 2017

Zohre

Première 22 april 2017

MARJOLIJN VAN HEEMSTRA

COPRODUCTIE

Het loepzuivere spel van de Afghaanse Zohre en Van Heemstra, die meer dan ooit haar eigen vooroordelen fileerde, vielen op in deze voorstelling. Door haar columns in Trouw en het uitgebreide randprogramma werd de ervaring van het publiek verlengd en verdiept en was er veel media-aandacht. De voorstelling, in eindregie van Erik Whien, wordt hernomen en gaat komend jaar ook in België spelen.

“Marjolijn van Heemstra heeft de vluchtelingenproblematiek op een mooie manier persoonlijk gemaakt”

★★★★ de Volkskrant

ROTTERDAM
4 voorstellingen
522 bezoekers
131 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
28 voorstellingen
3.708 bezoekers
132 bezoekers/voorstelling

30 sep 2017 — 5 apr 2018

Women in trouble

Première 30 november 2017

BOOGAERDT / VANDERSCHOOT

COPRODUCTIE

Regisseur Susanne Kennedy en Boogardt/VanderSchoot hebben hun langlopende inhoudelijke samenwerking bekrachtigt in een buitengewone voorstelling in de Berlijnse Volksbühne. Het was een complex proces omdat het de eerste voorstelling was onder de nieuwe intendant (Chris Dercon), tegen wie het verzet zowel intern als in de stad enorm is. Dat desondanks een zo consequent (in vorm en inhoud) werk gemaakt kon worden, zegt veel over het vakmanschap van regisseur Susanne Kennedy en haar team. Samen tonen ze een radicaal universum, waarin personages als een herinnering aan de mens door hun bestaan bewegen in een permanent draaiend decor. Het is indrukwekkend hoe ze een ge-ont-individualiseerd mens- en wereldbeeld neerzetten, dat van kwetsbaarheid getuigt.

“Het is een eredienst voor de scheppende mens die zijn/haar(!) diepere wonden en behoeften toont in nieuwe mythes die onszelf daadwerkelijk overstijgen.”

★★★★ Theatermaker

TOTAAL
6 voorstellingen
4.127 bezoekers
688 bezoekers per voorstelling

4 mei 2017

Theater na de Dam

ERIK WHIEN

COPRODUCTIE

Ieder jaar werken de grote Nederlandse theaters en gezelschappen samen aan het indrukwekkende herdenkingsprogramma van Theater na de Dam. Bij Theater Rotterdam regisseerde dit jaar Erik Whien een collectief van onze spelers in een huiveringwekkende theatrale lezing over de gruwelen van de oorlog bestaande uit fragmenten uit Het Onderzoek van Peter Weiss, samengesteld door Loek Zonneveld.

ROTTERDAM
1 voorstelling
584 bezoekers

2 sep 2016 — 28 okt 2017

De Vreemden

JOHAN SIMONS

COPRODUCTIE

Voor de Ruhrtriennale regisseerde Johan Simons het bekroonde verhaal Meursault – contre-enquête van Kamel Daoud. In De Vreemden wordt dit actuele verhaal gebruikt om wezenlijke vragen te stellen over culturele identiteit in tijdens van massamigratie, postkolonialisme en integratieproblemen. Nu staan de mensen zonder naam en gezicht – de vreemden – met velen aan onze grenzen. Ze lijken misschien anoniem, maar ook zij hebben een geschiedenis, een identiteit en een cultuur. Daarom moet wij ons afvragen wie wij zijn en welke waarden wij willen uitdragen?

"... een van de hoogtepunten van de Ruhrtriennale 2016."

★★★★★ Theaterkrant

ROTTERDAM
3 voorstellingen
1.028 bezoekers
343 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
14 voorstellingen
8.711 bezoekers
622 bezoekers/voorstelling

7 sep 2017 — 8 sep 2017

In Europa

OPENING

JOHAN SIMONS

We blikken met veel trots terug op de opening van Theater Rotterdam waar we de Rotterdamse editie van In Europa van Geert Mak, in de regie van Johan Simons brachten. Het staketsel van diens essayistische reisroman werd gelardeerd met historische data en getuigschriften uit het Stadsarchief en Rotterdamse auteurs.

Het Rotterdamse ensemble Domestica speelde Olivier Messiaens Quatuor pour la fin du temps; integraal maar wel ingebed in de vertelling. Acteurs van Wunderbaum, de spelers van Revolutionairy Road, Pierre Bokma, Erik Whien, Elsie de Brauw, Ludwig Bindervoet van Urland en op de openingsavond ook burgemeester Ahmed Aboutaleb lazen de teksten. Het was een indringende, verstilde avond. Na deze geënsceneerde lezing ging het brandscherm omhoog voor het *Genieballet* van Urland. Deze ode aan de grote zaal, aan de technische vakmensen en aan de genie-liftjes liep over in een zeer geslaagd feest op het toneel. De rest van het programma speelde zich af aan de achterkant van het gebouw, daar waar je normaal gezien als publiek niet komt: tot in de achterste kleedkamer waren performances te zien.

Ook speelden die avond *Accusations* van Ann van Den Broek in de Kleine Zaal en opende Wunderbaum met *Wie is de echte Italiaan* locatie witte de With met aansluitend een Italiaanse maaltijd op toneel. Het was een totaal-Theater Rotterdam-ervaring waarmee we het theater en Rotterdam vierden.

“Hoopgevend was de aanwezigheid van burgemeester Ahmed Aboutaleb, die de zaal verraste door deel te nemen aan de lezing: in een speciaal intermezzo droeg hij het gedicht Het huis van Europa (2011) van Ramsey Nasr voor. Hij deed dat speels, dynamisch en gedurfd, met muzikale timing en een brutale, soms verrassende cadans, als van een slam poet.”

— de Volkskrant

ROTTERDAM
2 voorstellingen
973 bezoekers
487 bezoekers/voorstelling

Theater presenteren

Het eerste jaar van programmering binnen Theater Rotterdam vroeg om scherpe keuzes. Wie zijn we, waar kiezen we voor en wat kan het publiek van ons verwachten? De focus binnen de programmering van onze podia lag op grootstedelijk engagement, het beste van de BIS-gezelschappen, Dans & Performance, Jeugd & Jongeren, Internationalisering en Partner voor de stad via festivals, lokale makers, concerten en specials. De programmering kende veel bijzondere (inter)nationale producties die goed werden bezocht.

MIDDEN IN EEN WERELDSTAD

Veel theatermakers waarvoor wij kiezen bevragen en becommentariëren grootstedelijke vraagstukken. Hoe inclusief zijn we werkelijk en staan we open voor een diverse gelijkwaardige samenleving, waarin religie, seksuele geaardheid, afkomst e.d. als vanzelfsprekend gehoord en vertegenwoordigd worden op de podia en in openheid naar het publiek.
We leven in een tijd waar partijen in de samenleving zich scherper uitspreken en daarbij eerder op polarisering uit lijken te zijn, dan op verbinding. Theatermakers formuleren daar hun eigen antwoorden op. Voorstellingen als *Race, Malcolm X, DAD, We hadden liefde, we hadden wapens, De vlucht van de granaatappel* roepen op expliciete wijze op tot discussie en stellingname. Binnen onze programmering en in gesprek met vele makers zijn we ons bewust van de verantwoordelijkheid om ruimte te bieden aan de brede verscheidenheid van onze stad en mondiale samenleving. Dit vraagt om afstemming met andere podia in de stad, het land en daarbuiten om elkaar te inspireren en van elkaar te leren om

Route imagine

Conversations at the end of the world

KRIS VERDONCK

Een zeldzaam intense voorstelling, waarin de teksten van Daniil Charms prachtig samenvielen met een onvergetelijk toneelbeeld. Deze voorstelling was één van de voorstellingen binnen Route Imagine, een scherpe selectie voorstellingen rond kunst, klimaat en verbeelding. De voorstellingen en makers kwamen steeds terug in Club Imagine bijeenkomsten waarin met verbeelding werd gezocht naar antwoorden rond het klimaat en de socio-ecologische crisis. We vertelden verhalen van verandering met kunstenaars, wetenschappers en vaak lokale ondernemers.

“Met Conversations levert Verdonck een gewaagd en tegelijkertijd prachtig theaterstuk af. De lange stiltes en de heftige muzikale intermezzo’s, de absurdistische teksten afkomstig van de Russische schrijver Daniil Charms (1905-1942), het steeds van vorm veranderende, beeldschone landschap dat nog verraderlijk zal blijken: deze voorstelling blijft verrassen.”

★★★★ de Volkskrant

Beste uit de BIS

The Nation

ERIC DE VROEDT

Eric de Vroedt was zowel schrijver als regisseur van de voorstelling waar in de Haagse Schilderswijk een grote zoektocht op tour wordt opgezet naar de 11 jarige verdwenen Ismaël. Deze zoektocht legt haarscherp bloot waar de pijnpunten in onze samenleving zitten. Deze scherp gemonteerde voorstelling in de vorm van een ruim vijf uur durende Netflix achtige toneelserie met het gehele acteursensemble van het Nationale Theater werd een grootse prestatie *voor een toegankelijk publiek.*

"Het laatste deel is stemmig en geserreerd, inclusief een aanvaardbare afronding van het thrillervraagstuk. Gelukkig keren daar ook nog even de acteurs en personages terug die gloriëren in de eerste uren: Romana Vrede in haar betoverende rol als de manipulerende Mariam Traoré, Pieter van der Sman en Antoinette Jelgersma die verrukkelijk zijn als tragisch-drakerig echtpaar en Vanja Rukavina, die mooi onpeilbaar blijft als steile salafist met kwetsbare, gevoelige kanten."

★★★★ NRC

Jongerenvoorstelling

Niets

DE NWE TIJD

Deze jongerenvoorstelling is interessant omdat deze wordt gespeeld door het Antwerpse collectief De Nwe Tijd dat gewoonlijk voorstellingen voor een volwassen publiek speelt. Door een samenwerking aan te gaan met jeugdtheaterhuis Het Paleis is er een zeer geslaagde voorstelling ontstaan. Niets is een bewerking van het boek van Jane Teller, waarin belangrijke levensvragen over de zin van het bestaan worden gesteld.

"Het wordt gruwelijk, en dat weet de voorstelling schitterend te brengen."

★★★★ Theaterkrant

Dans en performance

Auguri

OLIVIER DUBOIS

Dubois is een belangwekkende Franse choreograaf die zijn artistieke concepten combineert met engagement. Auguri is een voorstelling over de macht en een leider en de massa. Hij werkte met 40 Rotterdammers van alle leeftijden die geen of weinig ervaring hadden met theater. Samen met leden van zijn gezelschap gaf hij deze groep een week lang trainingen en stoomde ze klaar voor de performance in de Grote Zaal. Hij gaf hen een hoofdrol en maakte voor het publiek een indrukwekkende voorstelling die nog lang op het netvlies bleef hangen.

"Der Tanzphilosoph verblüffte aufs Neue"

– Der Spiegel

open te staan voor nieuwe verhalen en geluiden. Dit betekent tegelijk dat ook afscheid wordt genomen van bespelers die voorheen bij ons te zien waren.
Het maatschappelijke engagement dat in vele voorstellingen naar voren komt was onder meer ook te zien bij het huiveringwekkende *Five easy pieces* van de Zwitserse theatermaker Milo Rau over de ontvoering, het seksueel misbruik en de moord op kinderen.
We brachten onder de noemer Schip Europa, een drieluik met werk van Johan Simons: *In Europa, De Vreemden en Kosmopolis.* Deze voorstellingen en de contextprogrammering gaven commentaar op de huidige staat van de samenleving en de uitdagingen waar Europa nu voor staat, zoals culturele identiteit in tijden van massamigratie, postkolonialisme, integratie en de financiële crisis. De voorstellingen *Platform* en *Onderworpen* in regie van Johan Simons, gebaseerd op boeken van Houellebecq, lieten een westerse beschaving zien die op haar laatste benen loopt. Daarbij in angst en verwarring gebracht door het doembeeld van een verdergaande radicalisering en politieke macht bij de Moslimbroederschap.
Wij werkten dit jaar weer samen met De Pauluskerk. Op 20 juni waren we ontbijtlocatie van Wereld Vreemdelingendag voor deelnemers van activiteiten aan de Pauluskerk. Aansluitend toonden we de film *Stranger in Paradise*. Het daaropvolgende activiteitenprogramma in de Pauluskerk eindigde in de Schouwburg bij de voorstelling *Zohre* van Marjolijn van Heemstra. De samenwerking met de Pauluskerk bestaat gedurende het jaar onder meer uit het beschikbaar stellen van repetitieruimte voor hun theatersamenwerking met Formaat en regelmatige bezoeken aan bijzondere programmering in de Schouwburg.

HET BESTE UIT DE BIS
We toonden werk van acht van de negen BIS-gezelschappen die ons land kent.
Met het Noord Nederlands Toneel en het Zuidelijk Toneel hebben we een sterk inhoudelijke verbinding die we de komende jaren verder uitbouwen. Binnen de BIS zijn de laatste jaren grote verschuivingen geweest in de artistieke leiding en organisatie. De komende jaren gaan we ontdekken wat dit voor nieuwe mogelijkheden biedt. In het afgelopen jaar was Toneelgroep Amsterdam sterk vertegenwoordigd met drie titels, waarvan *Husbands and Wives* de grootste publiekstrekker was. Ook het Nationale Theater wat onder leiding komt van regisseur Eric de Vroedt kende een sterk jaar met de voorstellingen *Race en The Nation.*

JEUGD EN JONGEREN
Naast *Snorro* en *Woef Side Story* in de grote zaal, werden in de kleine zaal jeugdvoorstellingen zoals het spannende *Edward Scharenhand* van Theater Sonnevanck en het absurde *Hendrik IV* in regie van Sanne Nouws zeer goed bezocht. Ook de makers van zowel jeugd- als jongerenproducties gingen grote (actuele) thema's niet uit de weg. Bij *Edward Scharenhand* gaat het over 'de vreemdeling' en in *Hendrik IV* is de koning een narcistische gek die zijn macht misbruikt. Daarnaast maakte Artemis het stuk *Oorlog* en vertelde de Toneelmakerij het verhaal van een vader en dochter op de vlucht in *Woestijnjasmijntjes*. Ook *Niets* – waarin een jongen besluit dat het leven geen zin meer heeft – door de Nwe Tijd/Het Paleis is het noemen waard. Verder trok Maas theater en dans een volle zaal met het hartverwarmende *Liefde*, winnaar van de Gouden Krekel 2017 in de categorie 'meest indrukwekkende jeugdproductie'. De samenwerking tussen Marjolijn van Heemstra, Sadettin Kirmiziyüz en regisseur Jetse Batelaan leverde een sterke jongerenvoorstelling op: *Kruistocht, geen spijkerbroek*, waarin de kinderkruistochten in het huidige tijdsgewricht werden geplaatst. De jeugdvoorstellingen op zondagochtend voor de jongste kinderen en in de middag voor de wat oudere blijven een belangrijke ontmoeting met ons jongste publiek.

DÉ DANS & PERFORMANCE SCHOUWBURG
In 2017 heeft de dans- en performance programmering de bestaande (inter)nationale programmalijnen verder verstevigd. Met ruim 100 dans- en performance voorstellingen verspreid over de diverse locaties heeft Theater Rotterdam het grootste dans/performance aanbod van het land.
De Rotterdamse dans krijgt met het Scapino Ballet Rotterdam, Conny Janssen Danst en Dansateliers veel aandacht en genereert volle zalen. Choreograaf Ed Wubbe ontving bij de première van *Scala* een zeer verdiende koninklijke onderscheiding. Daarnaast waren er uitverkochte avonden bij het NDT met Gouden Zwaanwinnaar Marco Goecke en het Nationale Ballet met een prachtig Balanchine-programma. Naast een reeks van Nederlandse premières waren ook spraakmakende Internationale producties als *Caen Amour* van Trajal Harrell die zijn voorstelling in de Hal presenteerde.
Er was een gelukkige samenwerking tussen de legendarische Nature Theatre of Oklahoma en het Sloveense EnKnap. Een voorstelling die misschien dit jaar wel het meeste stof deed opwaaien was de voorstelling *4* van Rodrigo Garcia waarin liefde, dood en geweld centraal staan.
Hij is van een zeldzaam soort makers die niet veel te zien zijn op de Nederlandse podia. De Art of performing lijn werd verder versterkt door o.a. Cecilia Bengolea, Ivo Dimchev, Pieter Ampe en Olivier Dubois.
De dans/performance programmering wordt ook versterkt door intensieve coproducties met Ann van den Broek en Alida Dors, die deel uitmaken van ons makersensemble. Ann van den Broek geeft de inhoudelijke dans meer impuls en Alida Dors laat de ontwikkeling binnen Urbantheater zien. In 2017 is plaats vrijgemaakt voor lokale nieuwkomers als Xclusive/Jason R. Jeandor, Future in Dance/Indirah Tauwnaar en 155 met LIJF een dansconcert. Dit zorgde voor uitverkochte zalen met een jong Rotterdams publiek. Een extra stimulans om deze programmering door te zetten.
Voor de Nederlandse dansgezelschappen in het middensegment is het niet makkelijk om een groter publiek te bereiken. We zien een groei in publieksaantallen van Club Guy & Roni maar een lichte daling bij gezelschappen als Nicole Beutler, ICK en Leine & Roebana. De problemen liggen bij de overstap van de midden-/kleine zaal naar de grote zaal. Fondsgezelschappen hebben niet genoeg middelen om een groter publiek te bereiken, terwijl de BIS-gezelschappen het goed doen en bijna altijd voor uitverkochte zalen spelen. Met producties als de klassieker *Rosas Danst Rosas* en het prachtige *Nicht Schlafen* van Alain Platel blijven we het belangrijkste Vlaamse werk tonen.
Theater Rotterdam sloot het dansseizoen af met de afstudeervoorstellingen van Codarts en de Dansweek, een succesformule om het publiek naast de grote namen ook nieuwe makers te laten ontdekken. Verschillende voorstellingen op één avond zien blijkt aantrekkelijk voor dit publiek.

INTERNATIONAAL
Onze blik reikt onverminderd voorbij de Nederlandse grenzen. We onderzoeken momenteel of de performancelijn kan uitgroeien tot een toonaangevend performance festival. Een waardige opvolger van Festival de Keuze met het interessantste internationale werk.
We zijn medeoprichter van het Explore Festival dat wordt samengesteld door zeven samenwerkende schouwburgen:

Het beste van Vlaanderen

Odysseus

KVS

Een zeer grote productie, waarin 24 acteurs achtereenvolgens hun deel van dit heldenepos speelden. Deze happening verspreid over drie dagen eindigde tenslotte in een ontroerende solo van de enige vrouw in het gezelschap; Lisbeth Gruwez, die de rol van Penelope vertolkte. Gedurende de driedaagse ontstond er tussen het trouw volgende publiek een bijzondere onderlinge band om deze theaterbelevenis inclusief gezamenlijke maaltijden tot het einde mee te maken.

"12.000 verzen, 31 acteurs, 25 uur theater. Theatermarathons zijn hip. Drie dagen Odyssee voelden aan als een weekendje Pukkelpop, maar dan met de beste barden van België op het hoofdpodium."

– De Standaard

Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Heerlen, Groningen en Breda. Het bestuur van Explore wordt gevormd door Dianne Zuidema, Jan Hoekema en Ellen Walraven. Het festival heeft een focus op Azië en Zuid-Amerika en in Rotterdam toonden we de gehele selectie.
Bovendien vond de opening bij ons plaats en organiseerden we het openingsdebat. De openingsvoorstelling was de krachtige Chileense voorstelling uit *La Dictadura de lo cool*, waarin regisseur Marco Layera een scherp commentaar verzorgde op de verwende bovenklasse van de Chileense kunstelite. Het Explore Festival toonde verder werk van Bouchra Ouizguen uit Marokko, de choreograaf/ performer Choy Ka Fai uit India en een prachtige afsluiter uit China van choreograaf Yang Liping. Deze voorstelling *Under Siege* werd goed bezocht, onder meer ook door een groot aantal Chinese bezoekers voor wie choreografe Yang Liping een beroemdheid is.

VLAAMS WERK

De grensoversteek van dans-en theaterwerk uit Vlaanderen naar Nederland staat, als gevolg van de wijze van financiering, steeds meer onder druk. Vlaamse producties zijn relatief kostbaar en het beperkt aantal speelbeurten in Nederland zorgt voor (te) weinig persaandacht, waardoor het publiek minder warm wordt gemaakt voor een bezoek. Desondanks blijft Theater Rotterdam veelvuldig kiezen voor het hoog kwalitatieve en uitgesproken werk van onze Zuiderburen. We volgen de grote huizen goed en houden het kleinere werk in het vizier.
We openden het jaar in de kleine zaal met een dubbel van het werk van Abattoir Fermé. Deze groep is mede door ons in het Nederlandse theaterlandschap geïntroduceerd en heeft inmiddels een vast eigen publiek opgebouwd en zal de komende jaren ook werk voor de grote zaal gaan maken.
In samenwerking met de KVS in Brussel organiseerden we de driedaagse happening *Odysseus*, een zwerver komt thuis. In samenwerking met dezelfde KVS toonden we het theaterconcert *Malcolm X* waarin de jonge schrijver Fikry El Azzouzi de gedachten van de activist verbond met vraagstukken rondom alledaags racisme in onze huidige samenleving. Schrijver Tom Lanoye was in het afgelopen jaar als verteller te gast om zijn eigen legendarische werk *Ten Oorlog* en waarin acht koningsdrama's samenkomen, op te voeren. Deze bevlogen theatrale lezing prijkt geheel terecht inmiddels op nummer 1 van de toneelcanon. Risjaar Drei gespeeld door Toneelhuis/ Olympique Dramatique leverde met hoofdrolspeler Peter Van den Begin als dolgedraaide koning een onvergetelijke prestatie. Vlaamse meester Jan Decorte blikte met het prachtige egodocument *Stand down* terug op zijn 40 jarige carrière als kunstenaar/politicus/zoekende mens. De muziek van rockband Black Box Revelation zorgde daarbij voor een scherp tegengeluid.

FESTIVALS

Als één van de grootste culturele huizen van Rotterdam zijn we vanzelfsprekend de thuisbasis voor roemrijke en beginnende festivals. De festivals verzorgen een vast ritme binnen onze programmering en worden door het publiek zeer druk bezocht en goed gewaardeerd. De fijne mogelijkheden van locatie Witte de With zijn inmiddels ontdekt door verschillende festivals zoals Poetry International, Operadagen Rotterdam en Motel Mozaïque. De Schouwburg is en blijft één van de belangrijkste trekpleisters van het Internationaal Filmfestival Rotterdam. Niet alleen als locatie voor films, maar ook als vaste thuisbasis voor CLUB IFFR.
De programmering van Motel Mozaïque, waar wij ieder jaar weer een bijdrage aan mogen leveren, blonk dit jaar uit met aanstormende talenten Samira Elagoz, Marijn Bussaard, Ayelen Parolin. Verder waren er opmerkelijke producties van Amos Ben Tal met Spinvis in een bomvolle foyer en een performance van Nanine Linning en beeldend kunstenaar Bart Hess. De samenwerking met Motel Mozaïque zorgde door het jaar heen voor een aantal mooie uitverkochte popconcerten, waarbij de grote zaal wordt omgebouwd tot zaal voor 1.200 bezoekers. Naast de popconcerten deden ook de concerten van Wende Snijders en Mezzo sopraan Tania

Kross het erg goed. Van de prachtige muziekvoorstelling *Mens* van Wende hebben we een extra concert kunnen boeken en de *Carmen* van Tania Kross komt in het volgend seizoen terug.
Operadagen Rotterdam, waarvan wij medeoprichter zijn, trekt inmiddels veel internationale aandacht van collega-festivals in de wereld en is goed zichtbaar in de stad. In de Schouwburg opende het festival dit jaar met de Nederlandse première van Ivo van Hove's Dagboek van een vermiste. Club Gewalt heeft inmiddels bij Operadagen Rotterdam een vaste plek gevonden om hun talenten verder te ontwikkelen. Ook in de reguliere programmering zullen wij hun nieuwe werk de komende jaren tonen.
Het Circusfestival Rotterdam, waarvan wij ook mede oprichter zijn, wordt inmiddels internationaal erkend als een belangrijke partner in het tonen van de vernieuwende ontwikkelingen binnen circus, waarbij andere disciplines meer en meer worden geïntegreerd. Een prachtvoorbeeld hiervan was de voorstelling van Claudio Stellato. In samenwerking met het Productiehuis toonden we tijdens Art Rotterdam het krachtige beeldende werk van Germaine Kruip, waarin de techniek van de grote zaal van de Schouwburg de hoofdrol speelde in een subtiel schouwspel van licht, schaduw en reflectie. Deze meditatieve voorstelling was verbonden aan het 25 jarig jubileum van de kunstcollectie Beeldspoor en in de hal aan de choreografie van performance kunstenaar Trajal Harrell.

Daarnaast hadden we voor de tweede keer Crosscomix in huis, het festival waarin stripmakers zich verbinden met andere disciplines. Het had inhoudelijk opnieuw een sterk programma, maar wist nog niet de stap te maken naar een groter publiek. De Flamenco Biënnale, ontwikkelt zich inhoudelijk en qua publieksopkomst goed.

TROUW AAN ROTTERDAMSE MAKERS
Naast de sterke vertegenwoordiging van Rotterdamse dansgezelschappen speelden ook andere Rotterdamse theatermakers hun werk bij ons. Van het internationaal geroemde Hotel Modern stond zowel hun Wagneriaanse Ring bij ons, als hun nieuwe associatieve beeldenvoorstelling *Banaan en Oestermes*.
Het Onafhankelijk Toneel weet gelukkig steeds weer middelen te vinden om kleine eigen producties te kunnen maken. Deze keer regisseerde Mirjam Koen acteur Paul R. Kooij in de rol van filosoof Adorno die langzamerhand de grip op zijn tijd en zichzelf verloor.

SPECIALE LOCATIEVOORSTELLING
In het staartje van de zomervakantie toonden we het werk van locatiegezelschap Young Gangsters met de voorstelling *Old gangsters never die* in het Vroesenpark in Rotterdam Blijdorp. Dit bleek een gouden greep. Het werd een zeer goed bezochte voorstelling waarbij het na regenachtige dagen bij de avondvoorstellingen telkens weer droog genoeg was om de voorstelling te bezoeken en de nazomer te vieren.

Explore Festival

Ottof

BOUCHRA OUIZGUEN

Bouchra werkte met een vast groep wat oudere vrouwelijke performers uit het Marokkaanse cabaret/nachtclub circuit. Hun eigen stijl interpreteerde Bouchra met haar hedendaagse dans/performance principes. Hiermee is zij een goed voorbeeld van een generatie makers die met respect commentaar geeft op oude traditie van afkomst en cultuur. De voorstelling was een ode aan het loslaten van je cultuur en werd op de bühne een heus feestje voor performers en publiek.

"Ottof is een ongekunsteld, humoristisch staaltje female empowerment. Vier onder lange jurken en hoofddoeken verborgen vrouwen komen om beurten op. Ze bewegen traag en uiterst beheerst, wat soms prachtige, NationalGeographic-achtige beelden oplevert."
★★★★ de Volkskrant

Talent ontwikkelen

Het Productiehuis ontwikkelde zich in 2017 tot dé afdeling talentontwikkeling van Theater Rotterdam met als doel om de talenten van het Productiehuis te laten profiteren van het artistiek, zakelijk en productioneel vakmanschap van Theater Rotterdam. Andersom profiteert Theater Rotterdam van de kritische en frisse blik waarmee een nieuwe generatie makers aan het werk is. Uitwisseling tussen verschillende generaties makers, acteurs, dramaturgen, technici, productieleiders, educatiemedewerkers en zakelijk leiders is een belangrijke meerwaarde van de fusie tot Theater Rotterdam.

INBEDDING IN THEATER ROTTERDAM

Uitdaging voor het Productiehuis is om met zo veel mogelijk flexibiliteit te blijven inspelen op wensen en ideeën van een jonge generatie makers en tegelijkertijd onderdeel te zijn van Theater Rotterdam als geheel. Aan het begin van het seizoen 2017-2018 verhuisden de kantoren van het Productiehuis naar het 'makershuis' op locatie Witte de With om beter in te bedden in Theater Rotterdam en toevallige ontmoetingen te stimuleren. We vierden onze verhuizing met een nieuw festival voor de nieuwste lichting, *Welcome To Our Guesthouse*, in alle ruimtes en zalen van het gebouw.

De dagelijkse ontmoeting tussen verschillende generatie makers werpt zijn vruchten af. Stan Vreeken van Tijdelijke Samenscholing kreeg de kans om te spelen in de voorstelling *Find Me A Boring Stone* van Erik Whien. Merel Severs (Le Mouton Noir) en Birgit Welink namen deel aan de workshops van Boogaerdt/VanderSchoot op de Biënnale van Venetië. Urland gaf met de technici van de Grote Zaal vorm aan een deel van de opening van Theater Rotterdam. Suzan Boogaerdt begeleidde de voorstelling *Échte Mannen* van Le Mouton Noir artistiek, het decor werd gemaakt door Maarten van Otterdijk (Wunderbaum) en de kostuums werden verzorgd door het kostuumatelier van Theater Rotterdam. Bianca Van der Schoot nodigde na het zien van de voorstelling *Voyager One* de muzikanten van Touki Delphine uit om te spreken over een toekomstige samenwerking. Urland gaf les op verschillende academies in Nederland als follow up van een proefvoorstelling die ze maakten bij het Productiehuis. De internationale groep Copycats en Tijdelijke Samenscholing gaven les aan jongeren in het Talent Traject.

Er zijn veel goede voorbeelden en tegelijkertijd zijn we niet tevreden. De ontmoetingen kunnen beter worden geregisseerd en meer aandacht moet worden gegeven aan zakelijke en productionele leertrajecten. Juist hier zien we een leemte in het nationale theaterveld. Het begin van een waardevolle dynamiek in Theater Rotterdam is gemaakt. Een beweging die niet meer zal keren en steeds meer zijn vruchten zal afwerpen.

DE MAKERS

De samenstelling van de groep makers bij het Productiehuis, was dit jaar volop in beweging. Enkele makers of groepen stonden op het punt om uit te vliegen of vielen af omdat zij niet geschikt bleken voor een langer traject. Daarnaast is het budget gegroeid en dus de productionele ruimte. Streven is altijd een samenstelling te hebben van makers in verschillende fases van hun carrières om een gezonde financieringsmix van tournees, coproducties, onderzoek en experimentele investeringen te kunnen waarborgen. Performancecollectief Urland en choreograaf Alida Dors met BackBone bevinden zich in de bovenste laag makers die nog aan het productiehuis verbonden zijn. Beide groepen ontvangen een meerjarige subsidie en functioneren als zelfstandige organisaties als brug tussen productiehuis en makersensemble. De samenwerking met het Productiehuis gaat over een artistieke dialoog, het delen van netwerk, kennis en faciliteiten op het gebied van

marketing, financiën, zakelijke leiding en techniek. Zowel Urland als Alida Dors spelen daarnaast een belangrijke rol in verschillende educatieve projecten en (rand)programma's. Alida Dors maakte in 2017 *True Colors* in samenwerking met Silbersee en in coproductie met Theater Rotterdam. *True Colors* werd een bijzondere mix van verschillende dansstijlen, klassieke en hedendaagse muziek. Urland maakte geen grote nieuwe productie, maar ging op tournee met Prometheus ontketend/Explore. Urland-lid Thomas Dudkiewicz maakte de solovoorstelling *How Thomas Came To Rule The World*.
Veel aandacht ging in 2017 naar het kennis maken met een nieuwe lichting makers. Daarnaast gaven we ruimte aan het Rotterdamse duo Schöne Welt (Ari Deelder en Anna Hermanns), ondersteunden we KOBE bij een kleine tournee langs festivals en werkten Suze Milius, Marijn de Jong en Annelinde Bruijs aan een onderzoeksproject en presentatie over kleur en musicals.
In 2017 ontbrak een stevig middenkader in de stal van het Productiehuis. De groepen Tijdelijke Samenscholing en Copycats maakten weliswaar hun derde productie bij het Productiehuis, maar een stevig toekomstperspectief is voor hen nog niet gelegd. Copycats werkt onder moeilijke omstandigheden met Ilyas Odman in een Turkije dat zich politiek steeds meer vernauwt. Bovendien vraagt het werk van Copycats in de verkoop aandacht op maat die moeilijk te faciliteren is. Tijdelijke Samenscholing maakte een start met de oprichting van een nieuwe stichting en werkstructuur, maar is nog volledig afhankelijk van incidentele projectsubsidies. Le Mouton Noir viel na hun tweede samenwerking uit elkaar. Met de individuele leden van het collectief wordt nu gesproken over een volgende stap.

INTERNATIONALE ROL

Jaarlijks is ruimte voor twee internationale residenties (coproducties) aan makers die binnen het Art of Performing programma vallen. In 2017 ondersteunden we Trajal Harrell bij *Caen Amour* en Rita Vilhena bij *Turning Backs*. Caen Amour werd gepresenteerd tijdens Art Rotterdam en het werk van Rita Vilhena tijdens De Dansweek. Beide voorstellingen sluiten nauw aan bij het profiel van het Productiehuis waar een diversiteit aan culturele achtergronden in fysieke, beeldende voorstellingen wordt samengebracht.
Het aantal bezoekers dat de internationale tournees van de coproducties van Productiehuis bezocht ligt dit jaar relatief hoog. Naast deze twee eerder genoemde voorstellingen tourde ook het werk van De Nwe Tijd, Alida Dors en Ola Maciejewska door Europa. De focus ligt hierbij vooral op België en Duitsland.

SAMENWERKINGEN IN DE STAD

In Rotterdam gaven wij vorm aan vier coproducties. Voor de jaarlijkse muziektheatervoorstelling op locatie met Operadagen Roterdam creëerde Touki Delphine de voorstelling *Voyager One* op de Hofbogen. De jonge decorontwerper Koen Steger bleek een gouden greep. Hij won net na dit ontwerp de pitch voor het decor van Zomergasten van de VPRO.
Touki Delphine slaagde opnieuw om een eigentijdse mix te maken van opera, klassieke en hedendaagse muziek, dans, theater en performing art. Na de Operadagen was de voorstelling nog te zien tijdens het Oerol Festival op Terschelling en het Over 't IJ Festival in Amsterdam.
In de Dansweek werkten we mee aan de Rotterdamse versie van Jan Martens' *Common People*, een voorstelling die tevens onderdeel was van het Europese Create To Connect programma. Casting, repetities en begeleiding van de Rotterdamse amateurs die deelnamen aan de voorstelling werd door het Productiehuis geproduceerd.
De coproductie *PopPopPop* met Circusstad kan niet geheel geslaagd genoemd worden. Noch de inhoudelijke

insteek als het productionele proces vonden een goede aansluiting bij het Productiehuis. De voorstelling werd weliswaar door familie-publiek redelijk ontvangen, maar een inhoudelijke noodzaak voor de samenwerking ontbrak. Met Circusstad wordt gesproken over een andere insteek om een volgende mismatch te voorkomen.
In december produceerden we samen met Witte de With, Center for Contemporary Art een performancewerk van Rana Hamadeh. Ook hier zijn veel verschillen in het werkproces die moeten worden geslecht. Toch slagen beide instituten om gezamenlijk een goede productie tot stand te brengen en krachten te bundelen. Opera, sound design, beeldende kunst, stemkunst en performance kwamen samen in het werk *The Ten Murders of Josephine*. Parallel aan de voorstelling in de Krijn Boon Studio toonde Witte de With een solotentoonstelling van Rana Hamadeh en won Rana Hamadeh de Prix de Rome met een werk in de Kunsthal. Ook maakte zij een filmopname van haar voorstelling in de Krijn Boon Studio dat als een zelfstandig beeldende kunstwerk zal gaan touren.

CULTURELE DIVERSITEIT
Het Productiehuis heeft al jaren verschillende theatermakers in huis van diverse culturele achtergronden. In 2017 maakten acteurs/theatermakers/kunstenaars als Khadija El Kharraz Alami, Dalton Janssen, Romano Haynes, Carole van Ditzhuyzen, Ola Maciejewska, Ilyas Odman, Ata Güner, Scott Jun en Bernadeta Astari als vanzelfsprekend onderdeel uit van onze cast of crew. Allen volgden zij een academische opleiding, zetten reeds hun eerste stappen binnen het professionele theaterveld en voelen zich thuis in de niet specifiek 'urban' of 'diverse' omgeving van het Productiehuis, maar maken wel graag onderdeel uit van een omgeving die de Rotterdamse of meer algemeen grootstedelijke omgeving weerspiegelt.
In 2017 startten we ook met een pilot onder leiding van Tjon Rockon en Alida Dors waarbij we, als aanvulling op de makers met een academische achtergrond, een nieuw experimenteel platform boden aan een kleine groep makers en performers die veelal autodidact zijn. We constateerden een gat tussen academisch geschoolde makers en makers die als autodidact vanuit subculturen als break, b-boy battle, Spoken Word & Lyricist scene hun weg binnen het theater willen vinden. Onderlinge kennis ontbreekt, werkprocessen en financiële kaders verschillen en dramaturgische of inhoudelijke uitwisseling vindt (te) weinig plaats. Tjon Rockon startte als 'peer' en nodigde zes performers van verschillende disciplines uit om wekelijks met hem en Alida Dors naar een presentatie te werken. Als verbindend artistiek onderwerp kozen Tjon en Alida de vader-kind relatie. In de voorstelling gaven zij ruimte aan verschillende theatrale vormen op de vloer. Aan deze eerste serie masterclasses namen deel: Wilson Almeida Duarte, Josimar Gomes, Julie Mughunda, Marvin Gomez, Mahfoud Mokaddem en Brendaly Emiliana.
Na het succes van een eerste presentatie in de kleine zaal, kozen we voor een productiefase waarin niet twee maal per week, maar dagelijks werd gewerkt aan een voorstelling die te zien was op *Welcome To Our Guesthouse*. De voorstelling *PaPaPa* bouwde door op de serie workshops in onderwerp en vorm en werd gemaakt en gespeeld door: Pom Arnold, Wilson Almeida Duarte, Josimar Gomes, Alexa Hakkenbrak en Dionne Verwey.

NATIONALE POSITIONERING
Het Productiehuis is één van de drie nationaal gesubsidieerde productiehuizen geworden en heeft een unieke positie als onderdeel van een presenterend en producerend groter huis. Direct na de toekenning startten we een gesprek met de collega's in Arnhem en Amsterdam. Het talentontwikkelingslandschap is de laatste jaren sterk veranderd door nieuwe regelingen van het FPK en in de BIS. Overleg met festivals en gezelschappen die doen aan talentontwikkeling en met lokaal gesubsidieerde huizen is essentieel geworden. Het Productiehuis maakt onderdeel uit van het nieuw opgerichte vlakkevloerenoverleg i.s.m. programmering van Theater Rotterdam en was initiatiefnemer van De Coproducers. In samenwerking met de educatie-afdeling werken we aan een goede relatie met de academies van het land om 'doorstroming' te bevorderen en nemen we deel aan het talentontwikkelingsplatform in Rotterdam. In onze studio geven we ruimte aan werk van de nieuwste generatie makers om zo nieuw talent de kans te geven te spelen en ook in Rotterdam publiek op te bouwen.

25 okt 2017 — 28 okt 2017

Welcome to our guesthouse

FESTIVAL

Tijdens de eerste editie van dit vierdaagse festival werden korte voorstellingen van een nieuwe generatie theatermakers gepresenteerd aan het publiek en vonden ontmoetingen plaats tussen publiek, makers en andere mensen uit het werkveld.
Iedere dag kende twee vaste onderdelen: Aan tafel! waarbij bezoekers gezamenlijk aten met theatermakers en medewerkers en spoker word optreden voor M. en/of Guus van der Steen.
De rest van het uitbreide programma wisselde en bestond uit: Marjolein van der Meer – Grimm, Romano Haynes – What we don't sea, Studio Spaceman – Life Space, Tjon Rockon, Alida Dors, Pom Arnold, Wilson Almeida Duarte, Josimar Gomes, Alexa Hakkenbrak, Dionne Verwey – PAPAPA. Wegens omstandigheden kwam de voorstelling Fortress van Aitana Cordero en Carole van Ditzhuyzen te vervallen.

Chokri Ben Chikha gaf vrijdag en zaterdag een intensieve workshop aan een groep van acht theatermakers en ging met hen in gesprek over stereotypen in hun eigen werk en de sociaal-culturele breuk die momenteel door onze samenleving lijkt te trekken. De deelnemers bezochten naast de workshop ook het festival. Voorafgaand aan de Drink & meet interviewde Hajo Doorn (stadsdramaturg Theater Rotterdam) Chokri over de workshop en zijn nieuwe boek De blijde terugkeer van de barbaar.
Daarnaast was er een informele borrel en de Guesthouse Party na de laatste voorstelling.

ROTTERDAM
16 voorstellingen
914 bezoekers
57 bezoekers/voorstelling

"Super goed concept, leuke sfeer en leuke vormgeving/ leuk ingericht!"

— Bezoeker

Grimm
MARJOLEIN VAN DER MEER

Vanuit de duistere folklore van Grimm ontstaat een wereld van klank en impulsen. De figuren en slachtpartijen uit de sprookjes, die zo diep in ons geworteld zijn, ontketenen beelden en oerkreten uit het onbewuste. Met op de achtergrond: Jung, de gebroeders zelf, raven, oude mannen, het getal 3. Een spel van taal en transformatie in een muzikale voorstelling van Marjolein van der Meer, Raymond Deirkauf en Czeslaw de Wijs.The basic foundation of the fairy tale derives from the paradox that the miraculous is not miraculous in the fairy tale; rather it is natural, self-evident, a matter of course.

What We Don't Sea
ROMANO HAYNES

De Japanse onderzoeker Masaru Emoto vroor watermonsters in die tevoren waren blootgesteld aan negatieve of positieve woorden, gedachten, emoties of verschillende soorten muziek. Daarna maakte hij foto's van de waterkristallen en stelde vast dat de positief beïnvloede watermonsters mooie en perfect gevormde kristallen opleveren, terwijl negatieve woorden, gedachten en emoties resulteren in lelijke, misvormde kristallen. Romano Haynes onderzoekt deze ontdekking in een intieme solo waar spoken word, muziek en beweging samenkomen om onze intenties te bevragen. Het is een poging om de effecten van onze bewegingen te tonen in het element waarvan wij voor meer dan 70% uit bestaan, water. De voorstelling is een poëtisch betoog naar de dingen die wij niet kunnen zien maar wel kunnen voelen.

Life Space
STUDIO SPACEMAN

Gebaseerd op de roman Het Boek van Wonderlijke Nieuwe Dingen van Michel Faber vertelt de voorstelling een verhaal over interplanetair leven en hoe ieder mens op zijn eigen planeet van gevoelens en denkbeelden woont. Studio Spaceman vormt het verhaal door middel van 'Moving Paintings', een zelf bedachte term voor groot opgezette beelden die voortdurend en traag verschuiven; sferische transities die een beroep doen op de fantasie van de toeschouwer.

PAPAPA
ALIDA DORS EN TJON ROCKON PAPAPA

In seizoen 2016-2017 startte het project PAPAPA om nieuwe makers uit Rotterdam met ons te verbinden. Voor de meeste deelnemers is het theater een nieuwe omgeving en werkplek. Zij komen uit verschillende subculturen, zoals de hardcore b-boy battle scene en de Spoken Word & Lyricist scene, die op dit moment zeer actief is onder jonge verhalenvertellers in Rotterdam. Alida en Tjon hebben een soortgelijke achtergrond als de meeste deelnemers. Beiden zijn begonnen als autodidact theatermakers en gestart vanuit een hip hop-achtergrond. Na een serie masterclasses rond tekst en dans werd een presentatie voor publiek gemaakt voor Welcome to our guesthouse. Vanaf september worden de persoonlijke verhalen en rituelen van de makers omgezet in een theatrale performance.

6 apr 2017 — 9 nov 2017

Dreams.Dramas.Diamonds

WUNDERBAUM

Première 7 april 2017

Geen klassieke voorstelling maar een wandeling met een soundtrack met twee personages die verslag doen van hun eigen nachtelijke omzwervingen. Een gesprek over hun dromen, over de wereld die langzaam lijkt uit te branden als in een 'slowpocalyps', over de fragmentarische natuur van het geheugen en over hoe dit de kijk op de werkelijkheid beïnvloed. Hun gezamenlijke dromen krijgen steeds meer de vorm van persoonlijke en politieke betrokkenheid bij een Europa dat een ander gezicht krijgt. Hun overpeinzingen vermengen zich onvermijdelijk met de eigen gedachten van de luisteraar.

"Het contrast tussen de drukte van veel mensen op straat en het persoonlijke verhaal werkt op een prettige manier ontregelend'..'de soundtrack van het dwalen"

★★★★ Theaterkrant

ROTTERDAM	TOTAAL
12 voorstellingen	14 voorstellingen
147 bezoekers	177 bezoeker
13 bezoekers/voorstelling	13 bezoekers/voorstelling

17 mei 2017 — 21 mei 2017

Voyager One

TOUKI DELPHINE

Première 18 mei 2017

In 1977 stuurt NASA een onbemande satelliet de ruimte in: Voyager One. Deze moet de mens aan mogelijk buitenaards leven voorstellen. Aan boord bevindt zich een cadeautje van de planeet aarde: een gouden plaat. Op deze gouden plaat staan grafische instructies over hoe deze af te spelen is. Zo kunnen buitenaardse nieuwsgierigen van alles te weten komen over de mensheid, haar culturele diversiteit en het leven op aarde. Veertig jaar later is het hoog tijd om een nieuwe selectie te maken om de mensheid opnieuw aan buitenaards leven (het publiek) te presenteren.

"De kracht van deze aanstekelijke festivalvoorstelling zit hem in de vanzelfsprekendheid waarmee de leden pure esthetiek en volslagen belachelijkheid naast elkaar laten bestaan."

— Theaterkrant

ROTTERDAM	TOTAAL
6 voorstellingen	25 voorstellingen
480 bezoekers	3.303 bezoekers
80 bezoekers/voorstelling	132 bezoekers/voorstelling

8 mrt 2017 — 11 mrt 2017

Échte Mannen

LE MOUTON NOIR

Première 9 maart 2017

Vier mensen zijn opgegroeid zonder vader en maken zich los van deze ontbrekende figuur. De strijd die ze met hem nooit hebben kunnen aangaan, vechten ze uit met elkaar. Ze voeren een weg langs obstakels, proberen hun identiteit te benoemen en te vervormen. Niks mag hen in de weg staan in het worden wie ze willen zijn; sterk, slim, succesvol, maar voor wie eigenlijk? Proberen ze nog steeds diegene te behagen die er niet is? Bij Échte Mannen ontwikkelde de afdeling Educatie een speciaal randprogramma onder de naam Silent Conversation. Bezoekers luisterden na afloop van de voorstelling naar reflecterende vragen en konden als reactie daarop een tekening of tekst inleveren.

"Beeldend gaat de voorstelling, die werd begeleid door Suzan Boogaerdt en Lotte van den Berg, allerlei verrassende kanten op, én ze is ook nog eens goed en met humor gespeeld. De vier acteurs hebben allemaal hun kwaliteiten en hun charme."

— Theaterkrant

ROTTERDAM	TOTAAL
4 voorstellingen	9 voorstellingen
195 bezoekers	525 bezoekers
49 bezoekers/voorstelling	58 bezoekers/voorstelling

21 jun 2017 — 24 jun 2017

Suicide Kitchen

SCHÖNE WELT

Geïnspireerd door filmklassiekers van Hitchcock, David Lynch en Pedro Almodóvar gaan makers Ari Deelder en Anna Hermanns, op zoek naar hoe ze suspense en iconische filmbeelden kunnen vertalen naar een theatrale setting. Eenzaamheid, bloed, schoonmaakmiddelen, verwachtingen, scherpe messen en humor zijn de hoofdingrediënten van dit rare experiment. Zij sloten zichzelf, met kunstenaar en decorontwerpster AMC Fok, een maand op in de Krijn Boon Studio. Hier zetten zij het mes in de dikke beschermende laag van de schone schijn en legden zo het donkere rottende gedeelte bloot wat bij ons allen diep van binnen schuilt. Met bloederig resultaat.

ROTTERDAM
3 voorstellingen
74 bezoekers
25 bezoekers/voorstelling

26 sep 2017 — 27 sep 2017

What Colour Is This Song?

SUZE MILIUS/MARIJN ALEXANDER DE JONG/ANNELINDE BRUIJS

URLAND-er Marijn Alexander de Jong en Club Gewalt-lid Annelinde Bruijs zochten naar de intellectuele werking van gezongen tekst. Regisseur Suze Milius is gefascineerd door de vertelkracht van kleur. Soms kwamen ze elkaar tegen in dezelfde ruimte en deelden hun bevindingen. Na het vooronderzoek in een atelier van Festival Boulevard werd tijdens de repetitieperiode een workshop met kleurexpert Felix Adrien D'Haeselaar georganiseerd voor al onze theatermakers en technici. Tijdens twee toonmomenten was te zien welke theatrale vormen de twee unieke onderzoeken aannamen.

ROTTERDAM
2 voorstellingen
85 bezoekers
43 bezoekers/voorstelling

"Het voelt als een ronduit emancipatoire daad dat al deze makers zo de verhouding tussen emotie en ratio opnieuw ter discussie stellen, een zeer relevante correctie op de dominantie van het Verlichtingsdenken."
— Theaterkrant

14 nov 2017 — 14 feb 2018

How Thomas Came To Rule The World

THOMAS DUDKIEWICZ/URLAND

Première 17 november 2017

In zijn derde solo doet URLAND-er Thomas Dudkiewicz een oprechte poging zichzelf – en daarmee de wereld – te definiëren. Hij zoekt in deze krachtige vertelling de grenzen op van het voorstellingsvermogen in een zoektocht naar een nieuwe staat van 'zijn', die wij ons nu nog niet voor kunnen stellen. In de hoogste overtuiging dat er een universele manier is om je tot alles te verhouden zet hij zichzelf centraal.

Voorafgaand aan de voorstelling deed Thomas Dudkiewicz onder de naam Ik ben Thomas een vooronderzoek met studenten van Artez.

"Aan de andere kant is juist ook het feit dat het zo ontzettend veel moeite heeft gekost om tot dat kleine moment van oprechtheid te komen hetgeen wat de voorstelling zo intrigerend maakt."
— Theaterkrant

ROTTERDAM
3 voorstellingen
122 bezoekers
41 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
11 voorstellingen
437 bezoekers
40 bezoekers/voorstelling

9 sep 2017 — 29 okt 2017

Caen Amour

COPRODUCTIE

TRAJAL HARRELL

Nederlandse Première 9 sep 2017

Trajal Harrell, de darling van de internationale performance scene, verbindt heden en verleden in de installatie Caen Amour. De voorstelling ging in première tijdens Festival d'Avignon en was later te zien in The Museum of Modern Art (MoMa) en Barbican Art Gallery in Londen. Hij ontwikkelde dit levende dansmuseum tijdens het tweede jaar als artist-in-residence bij het MoMa. De verleidelijk buikdansachtige 'hoochie choochie' dans uit de negentiende eeuw was het beginpunt voor deze dansinstallatie met de energie van een modeshow. We zien de performance zowel op het podium als backstage, een levend dansmuseum dat is opengeklapt.
De voorstelling Caen Amour was bij Theater Rotterdam onderdeel van de Art of Performing week en de viering van 25 jaar Beeldspoor.

"Theater, museum of huiskamer? Dans, mode of performance? Hoge of lage cultuur? Heden of verleden? In zijn werk beweegt kosmopoliet Trajal Harell zich zo ongeveer op de grens van alles wat je maar kunt bedenken."

— Theaterkrant

ROTTERDAM	TOTAAL
4 voorstellingen	18 voorstellingen
164 bezoekers	2.058 bezoekers
41 bezoekers/voorstelling	114 bezoekers/voorstelling

25 jan 2017 — 28 mei 2017

True Colors

COPRODUCTIE

ALIDA DORS

Première 8 januari 2017

Met haar kenmerkende en vernieuwende hiphopvocabulaire gestript van show en bravoure, werden in True colors van Alida Dors de verhalen achter de verhullende beelden op social media ontrafeld. Samen met spoken word kunstenaar Guus van der Steen die samen met BackBone's dansensemble live optrad, maakte Dors een sterke voorstelling, die naadloos aansloot bij het Rotterdamse publiek, en ook landelijk een groot publiek aansprak.

"Tegenover de eigentijdse rap, en dat is een mooi contrast, staat de klassieke stem van operazanger Maciej Straburzynski, die diepe emoties en vervlogen tijden oproept. Een derde kracht die aan de dansers trekt, zijn de (live) video's en stills van henzelf"

– de Volkskrant

ROTTERDAM	TOTAAL
3 voorstellingen	29 voorstellingen
272 bezoekers	2.966 bezoekers
91 bezoekers/voorstelling	102 bezoekers/voorstelling

25 mei 2017 — 10 sep 2017

Turning Backs

COPRODUCTIE

RITA VILHENA

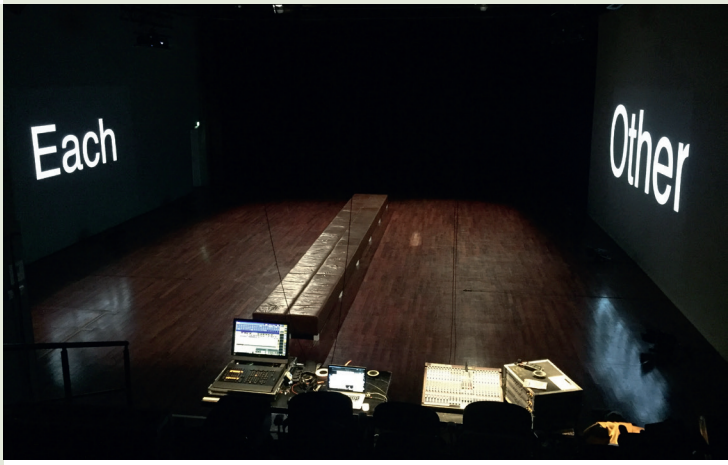

Rita Vilhena en Ligia Soares zijn elkaar al in verschillende projecten tegengekomen en dagen elkaar nu uit in Turning Backs, het vervolg op The Lung. Zij onderzoeken de paradox; we sluiten niemand uit in onze exclusiviteit. Zoals we van Rita gewend zijn prikkelt, provoceert en nodigt zij het publiek uit om deel te nemen in haar performatieve wereld. In hun projecten zoeken Rita en Lígia een performatieve ruimte van lichamen en acties, zowel van de performers als van het publiek. De rol van de kijker is net zo interessant en representatief als die van de performer.
Turning Backs was bij Theater Rotterdam onderdeel van de Dansweek.

ROTTERDAM	TOTAAL
3 voorstellingen	10 voorstellingen
72 bezoekers	272 bezoekers
24 bezoekers/voorstelling	27 bezoekers/voorstelling

14 dec 2017 — 15 dec 2017

The Ten Murders of Josephine

COPRODUCTIE

RANA HAMADEH

Dit operaproject van kunstenaar Rana Hamadeh manifesteert zich in verschillende uitingsvormen. Voorafgegaan door een studiegroep werd de tentoonstelling bij Witte de With Center for Contemporary Art gevolgd door een theaterproductie, een publicatie en een film. De theaterproductie, zijdelings geïnspireerd op Kafka's muizenzangeres Josephine, bestond uit een live soundscape waarin zang, gesproken tekst, telefoongesprekken, elektronische muziek en geprogrammeerde piano tot een intensief totaal werden gecomponeerd. Met de opeenvolging van scenes zocht Rana Hamadeh in dit werk de begrenzing van performance, spektakel en beleving.

ROTTERDAM
2 voorstellingen
171 bezoekers
86 bezoekers/voorstelling

Rana Hamadeh won met een deel van deze voorstelling de Prix de Rome Beeldende Kunst 2017.

10 feb 2017 — 7 apr 2017

Bedtime Stories

THOMAS DUDKIEWICZ/URLAND

"Lill, is a young girl blessed with an extraordinary lineage. Her father, Max and her grandfather, George are both gifted storytellers. Every night, before bed, she gets to wander off into an unexplored universe created solely for her. When Bob, Max's boss, threatens to stop the creation of new stories, these generations combine their imaginations to create the final story. The one that lasts for ever."

De voorstelling werd in 2016 genomineerd voor de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs 2016.

"Een hypnotiserend live hoorspel van Thomas Dudkiewicz, een meesterverteller die complete werelden weet op te roepen met zijn stem. Gewapend met een vlekkeloos Amerikaans accent, een geluidscomputer en slechts enkele lichteffecten."

— jury BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs

ROTTERDAM
1 voorstellingen
80 bezoekers

TOTAAL
3 voorstellingen
208 bezoekers
69 bezoekers/voorstelling

22 apr 2017 — 26 apr 2017

EXPLORER/ Prometheus ontketend

URLAND

Deze voorstelling is het middenpaneel van 'De Internet Trilogie', een voorstellingsreeks over de opkomst, expansie en grenzeloze belofte van het internet. Het metamodernistische performance collectief URLAND en CREW van pionier/kunstenaar Eric Joris maken een RE-ENACTMENT van die initiële belofte uit 1994. Met CREW's tools en kennis van immersieve technologie duiken de internauten in cyberspace en creëren een nieuwe werkelijkheid. Samen tonen zij ons de wilde mogelijkheden en onmogelijkheden van het internet en de inwisselbaarheid van idealen en werelden in een stormachtige remix van klassieke tragedie en electronic art. De voorstelling werd in 2015 genomineerd voor de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs.

"We treden binnen in de ziel van de technologie, waar de mens zelf elke identiteit verliest. Is het slot een schrikbeeld of een nieuwe lente? Uiteindelijk is Explorer een klassieke tragedie, maar dan op pompende techno."

— De Standaard

ROTTERDAM
2 voorstellingen
106 bezoekers
53 bezoekers/voorstelling

TOTAAL
15 voorstellingen
803 bezoekers
54 bezoekers/voorstelling

1 apr 2016 — 8 aug 2017

Bombyx Mori

OLA MACIEJEWSKA

Op speelse wijze wordt Dancing Dress van Loie Fuller getransformeerd tot een choreografisch werk van 3 dansers. De Amerikaanse pionier was een van de eersten die sprak van beweging buiten het lichaam, een beweging als een resultaat van de wisselwerking tussen lichaam en dingen (lichten, materialen, geluid). In deze voorstelling vertaalt zich dit tot tegenstellingen die de toeschouwer moet overwinnen, zoals: lichaam/object, fysiek/niet-fysiek, menselijk/niet-menselijk, rationele wezens en onverantwoordelijke wezens, zoals de zijderups, Bombyx Mori.

Ola Maciejewska is verbonden aan het Centre chorégraphique national de Caen et Normandie.

TOTAAL
12 voorstellingen
4.700 bezoekers
392 bezoekers/voorstelling

"Eenmaal in de jurken lopen de dansers over de vloer, waarbij ze geluid produceren met hun voeten en stem. De vele microfoons versterken en vervormen dit geluid, wat tot een climax komt wanneer ze ook met hun bovenlichamen beginnen te dansen."

— Theaterkrant

18 sep 2016 — 24 mrt 2017

We Take It From Here

TIJDELIJKE SAMENSCHOLING/ DE NWE TIJD

Volgens Zelfbeschuldiging van Peter Handke wordt ieder mens onherroepelijk schuldig aan de geschiedenis. Het boek liet de makers achter met een allesomvattend schuldgevoel. Toen ze hier op een antwoord probeerden te formuleren via het schrijven van hun eigen biografieën, kwamen ze tot de schokkende constatering dat de grootste schuld uitgaat naar degenen van wie je het meest houdt. Schuld als gevolg van liefde. Via namen, objecten, woorden, mensen die hun leven getekend hebben, proberen ze in kaart te brengen met wie ze verbonden zijn en waar ze zich schuldig aan hebben gemaakt.

TOTAAL
14 voorstellingen
762 bezoekers
54 bezoekers/voorstelling

"Ondanks de ogenschijnlijk eenvoudige vorm is We take it from here complex, intrigerend, slim, geestig, ontroerend, muzikaal en bitter. Warm aanbevolen, dus."

— De Correspondent

2 mrt 2016 — 10 jan 2017

Heimat 2

DE NWE TIJD

In september 2015 reisden zij naar Groenland om een zelfgeschreven requiem te spelen op de smeltende gletsjer. Onderweg spraken ze invloedrijke mensen over de vraag waarvan ze in Groenland afscheid moesten nemen. Wie of wat moeten ze met hun requiem bezingen. De poolkappen? De westerse beschaving? De hoop op de goede afloop?

De jonge makers gaan in deze reeks op zoek naar hun historische, biologische, ideologische en persoonlijke wortels. Zij zijn ervan overtuigd dat als je het heden wilt begrijpen en grip wilt krijgen op de toekomst, je de antwoorden vindt in het verleden. Deze voorstellig is een coproductie met De Coproducers.

TOTAAL
11 voorstellingen
927 bezoekers
84 bezoekers/voorstelling

"Het zijn de mooie, bombastische requiemmuziek van Harald Austbø, het fijne spel van de acteurs en de poëzie van de teksten die de toeschouwer tot het einde bij de les houden. En die er ook van overtuigen dat De Nwe Tijd voor de toekomst meer zijn mars heeft."

— Trouw

15 sep 2017 — 16 sep 2017

Kobe Box

KOBE

In deze intieme BOX kan slechts 1 toeschouwer per keer naar binnen. Met een koptelefoon op luister je naar pompende dance muziek terwijl drie performers een energieke close-up dance performance geven. Wanneer slaat de vrolijkheid om en hoe lang houden we dit vol? Waarom willen we ons verliezen in de feestende en consumerende massa? A colourful brainwash, while the world is on fire!

De Kobe Box is voortgekomen als festival pop-up uit de voorstelling a soft play, die KOBE in seizoen 2015-2016 maakte bij Productiehuis Rotterdam.

TOTAAL
3 voorstellingen
171 bezoekers
57 bezoekers/voorstelling

Overige activiteiten

Educatie

De fusie was de kans om de afdeling educatie opnieuw uit te vinden. In 2017 organiseerden we niet alleen activiteiten als opmaat naar een voorstellingsbezoek, maar ook los van voorstellingen. Zo maakten we aan de ene kant docenten wegwijs in het aanbod van de brede programmering en bemiddelden we in het contact tussen gezelschappen en scholen. Aan de andere kant ontwikkelden we nieuwe educatievormen, cross-overprojecten en samenwerkingen, organiseerden we verdiepende activiteiten voor individuele kinderen, jongeren en volwassenen en zetten we ons in voor de ontwikkeling van jong talent.

ONDERWIJS
Het brede netwerk van betrokken docenten dat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd, blijft een belangrijke basis van ons werk binnen het onderwijs. We stellen de persoonlijke ontmoeting met de leerling voorop en zijn daarnaast continu in gesprek met docenten en andere culturele instellingen om passend aanbod te ontwikkelen. Daarin werken we nauw samen met het KC-R en nemen we o.a. deel aan de leergemeenschap CKV. Op 6 maart presenteerden we samen met het KC-R een conferentie van de Gelijke Kansen Alliantie. Een ochtend vol verrassende optredens, inhoudelijke gesprekken met o.a. minister Jet Bussemaker en een samenkomst van leerlingen, docenten, schoolleiders en vertegenwoordigers van culturele instellingen.
We hebben een balans aangebracht tussen de activiteiten die we zelf ontwikkelen (rondom de TR-producties of als algemene kennismaking met Theater Rotterdam) en de activiteiten die we faciliteren. Wij spelen een gidsfunctie en een bemiddelende rol als het gaat om schoolbezoeken bij de geprogrammeerde voorstellingen en alleen bij onze eigen producties en programma's ontwikkelen we zelf activiteiten.
De docenten/makers die we inzetten vertegenwoordigden een zo groot mogelijke diversiteit aan referentiekaders, zodat we ons goed verhouden tot de diversiteit in het klaslokaal. We betrekken jonge acteurs/spoken word artiesten/makers in

CULTUURCOACHES

Pleun Peters
cultuurcoach op Lucia Petrus Mavo Rotterdam

Al sinds 2009 werken cultuurcoaches vanuit het theater een dag per week op scholen waar cultuurparticipatie niet altijd even vanzelfsprekend is. Via actieve en receptieve lesprogramma's verdiepen de leerlingen zich in theater als kunstvorm en werken ze aan de ontwikkeling van creatieve en sociale vaardigheden. In 2017 waren er 5 cultuurcoaches werkzaam op: Grafisch Lyceum Rotterdam, Melanchthon Mathenesse en Melanchthon Schiebroek, Wolfert ISK en de Lucia Petrus Mavo en 1 cultuurcoach in een project met alle ISK afdelingen van Rotterdam.

"Op basis van de voorstelling van Davy Pieters zijn de leerlingen zelf aan de slag gegaan met het maken van een presentatie over beeldcultuur. In onze repetitieperiode hebben we samen een repetitie bezocht, maar we hebben ook veel filmpjes bekeken en op basis daarvan eigen materiaal gemaakt. Uiteindelijk hebben de leerlingen hun eigen voorstelling op school gepresenteerd voor schoolgenoten en ouders. Er waren leerlingen die hun angst hebben overwonnen en boven zichzelf uitstegen. Het belangrijkste van mijn werk als cultuurcoach is dat ik de leerlingen uitnodig om anders naar dingen te kijken. Om vragen te stellen."

STAGE

Jaarlijks bieden we studenten van kunstvakopleidingen de mogelijkheid om ervaring op te doen tijdens een stage. In 2017 deed Carlijn Brand een stage rondom Woef Side Story en deed Mahfoud Mokkadem een onderwijsstage op het Wolfert ISK en kreeg hij de kans om in het kader van Festival aan de Maas een eigen voorstelling te repeteren en presenteren bij Theater Rotterdam.

"Ik wist dat dit mijn plek zou moeten worden. Geen ongein. Onder het motto - ik kan alles, zolang het tegendeel niet bewezen is - vroeg ik of ik mijn derdejaars stage mocht doen bij Theater Rotterdam. Ik heb les gegeven aan een groep kinderen met 16 verschillende nationaliteiten. Ik heb een voorstelling mogen maken over de achterstandswijken van Londen. Ik heb onwijs veel inspirerende mensen ontmoet. Ik ben op mijn bek gegaan. Ik heb geleerd."

Mahfoud Mokkadem
student aan Fontys Tilburg

DE WIJKKIJKERS

De Wijkkijkers is een groep mensen uit verschillende wijken van Rotterdam die spelen bij het Rotterdams Wijktheater en uitgenodigd zijn door Theater Rotterdam om voorstellingen te bekijken. Iedere maand bezoekt de groep van 15 deelnemers een andere voorstelling (o.a. Malcolm X, Under Siege en Woef Side Story) en praat daarover na met een gespreksleider en een journaliste. Een weerslag van ieder gesprek verschijnt maandelijks in De Nieuwspeper.

"Ik ga zelf nooit naar theater. En ik denk dat het ook te maken heeft met onwetendheid. Een kaartje kost veel geld en ik weet niet goed wat ik moet gaan zien. Nu ga ik iedere maand en ontdek ik allerlei verschillende vormen van theater. Door met elkaar te praten ontdek ik wat andere mensen hebben gezien en krijg ik ruimte om me uit te spreken over wat ik belangrijk vind."

Aida Hadzic
deelnemer uit de wijk

speciale schoolworkshops en werken met freelance theaterdocenten.
In 2017 bezochten bijna 10.000 jongeren in schoolverband één van de voorstellingen bij Theater Rotterdam en namen meer dan 15.000 scholieren deel aan één van de ruim 800 educatieve activiteiten.

JONG TALENT
Theater Rotterdam zet in op een keten van talentontwikkeling die begint bij jongeren in de leeftijd van 16-25 jaar. Sinds 2014 organiseren we het Talent Traject als antwoord op de behoefte aan een brede oriëntatie op het theatervak. De tweejaarlijkse jongerenperformance biedt sinds 2012 de mogelijkheid om in een kort tijdsbestek de makers en acteurs van Theater Rotterdam te leren kennen. De investering in deze projecten werpt duidelijk zijn vruchten af. Voor veel jongeren is een van deze projecten een springplank geweest om binnen hun studie of als afgestudeerde bij Theater Rotterdam aan de slag te gaan. Zo liep maker en acteur Mahfoud Mokkadem na deelname aan de jongerenperformance ook stage bij Theater Rotterdam, gaf oud-Talent Trajecter Helena van Houweninge een masterclass schrijven en werkte Nizar el Manouzi mee aan een programma na afloop van *Superleuk, maar voortaan zonder mij.*
In 2017 bereikten wij 687 deelnemers in 29 activiteiten voor Jong Talent.

PUBLIEKSEDUCATIE
Toeschouwers, jong en oud, maakten in grote getale gebruik van de mogelijkheid om in een inleiding, workshop of nagesprek een gezelschap te ontmoeten, meer te weten te komen over de context/achtergronden en zo met een andere bril de voorstelling te bekijken. Het succesvolle gespreksformat *Het laatste woord* (waarin toeschouwers met elkaar van gedachten wisselen na afloop van een voorstelling) leidde tot een publicatie die werd gepresenteerd tijdens het Nederlands Theaterfestival en inmiddels in herdruk is verschenen bij de Toneelbibliotheek.
In 2017 zagen wij ruim 10.000 bezoekers in meer dan 200 publieks-educatieve activiteiten.

Marketing

Het jaar 2017 is in alle opzichten een jaar van transformatie geweest. De drie marketingafdelingen werden samengevoegd tot één afdeling waarbinnen in gezamenlijkheid wordt gewerkt aan het vermarkten van de eigen producties met tournees en de geprogrammeerde voorstellingen in Rotterdam. Door de samenvoeging bestaat binnen de nieuwe afdeling ruimte voor

specialismes en het opzetten van lange lijnen, zoals content & social, digital & crm, relaties & storytelling, inkoop media en branding. Anderen zijn of accounthouder van een set geprogrammeerde voorstellingen of productowner van onze eigen makers en voorstellingen.

IDENTITEIT THEATER ROTTERDAM
In september 2017 presenteerde Theater Rotterdam zich aan het publiek. Daartoe werd eind 2016 een positionering geschreven als startpunt voor de ontwikkeling van de identiteit. Begin 2017 werd de visuele identiteit ontwikkeld, met prijswinnend bureau Vruchtvlees, die alle activiteiten verbindt: Theater presenteren en het ontwikkelen van talen. Herkenbaarheid en eenheid in verscheidenheid is essentieel. Daartoe werden herkenbare brand assets en een slimme merk-architectuur ontwikkeld. Hiermee kan de stijl variëren van dienend tot sterk merkprofilerend, maar altijd herkenbaar als Theater Rotterdam. Het effect van de opgetelde communicatiekracht is reeds merkbaar: onze uitingen worden meer en beter opgemerkt en positief gewaardeerd. We ontvangen hier regelmatig positieve berichten over. Naar de bekendheid van Theater Rotterdam wordt in februari 2018 een effectmeting uitgevoerd.

SEIZOENSGIDS
In mei werd de eerste grote uiting in nieuwe stijl opgeleverd: de seizoensgids '17-'18. Hoewel het uitgeven van een papieren overzicht niet voor iedereen evident is, is bewust gekozen dit wel te doen. Voor een groot deel van de vaste Rotterdamse bezoekers is de seizoensgids hét naslagwerk en heeft het een vaste plek op de koffietafel. Die vaste waarde moest opnieuw geladen worden en daarbij was de inzet van storytelling cruciaal om het complete verhaal van Theater Rotterdam te vertellen. Dus combineerden we de gids met een hoogwaardig magazine over verschillende aspecten van Theater Rotterdam; makersportretten, een opiniestuk over de staat van theater, bekende Rotterdammers gaven voorstellingstips, beeldreportages over onze techniekploeg, een interview met het programmeursteam en meer. De gids werd verspreid onder bezoekers, fans, stakeholders en professionals.

OPENINGSCAMPAGNE
Na de oplevering van de gids werd onverminderd hard doorgewerkt aan de lancering van Theater Rotterdam in de vorm van een openingscampagne met focus op Rotterdam, die opbouwde naar de openingsmaand september. Uitgangspunten hiervoor waren het introduceren van Theater Rotterdam en het laden van de naam, de stijl en de merkpositionering die vertaald werd naar 'Avondje uit? Avondje aan!'. De campagneboodschap is gebaseerd op de gedachte dat we onze bezoekers

Bezoekersonderzoek

Revolutionary Road

84 TOT 98% VAN DE BEZOEKERS IS VAN PLAN TR OPNIEUW TE BEZOEKEN

De cast, het boek, de regisseur en natuurlijk de lovende recensies: Revolutionary Road heeft Theater Rotterdam een enorme impuls gegeven, in Rotterdam en in Nederland. Het publiek waardeerde de voorstelling met gemiddeld een 8,8 en de acteurs zelfs met een 9,2. In de marketingstrategie vormden de acteurs een belangrijke pijler. In de voorpubliciteit speelde de cast met o.a. Jacob Derwig een grote rol met stukken in o.a. De Groene Amsterdammer en Vrij Nederland. Een aflevering van Volle Zalen stond zelfs geheel in teken van Derwig. In de aanloop naar de première maakten we kennis met de cast middels video content en live streams. Na de première werden de negen uiterst positieve recensies slim ingezet en ook word of mouth rondom de voorstelling kwam goed op gang en werd vergroot middels Facebook. Uitverkochte zalen waren er vervolgens in Amsterdam, Utrecht, Haarlem, Nijmegen, Den Bosch, Den Haag en Rotterdam.
Voor de Rotterdame bezoekers bleek de voorstelling een goede overgang van Ro Theater naar Theater Rotterdam te zijn en buiten Rotterdam zijn het juist de fans van Erik Whien die via deze voorstelling hun weg naar ons vinden. Op beide vlakken bestaat er dus een goede basis om uit te bouwen naar nieuwe fans. In Rotterdam geeft maar liefst 99% van de bezoekers aan voorstellingen van Whien vaker te willen bezoeken (98% wil TR vaker bezoeken) en buiten Rotterdam geeft 92% van de bezoekers dit aan (84% wil TR vaker bezoeken). De voorstelling De Wereldverbeteraar van Whien was in Rotterdam dan ook direct drie maal uitverkocht.

Serieverkoop

De Toneelkaart

172 TONEELLIEFHEBBERS DOEN 1.078 BEZOEKEN IN ÉÉN MAAND TIJD

Hoewel we van big brands leren dat groei gerealiseerd wordt door te sturen op de aanwas van nieuwe klanten en niet op loyaliteit, laten we kansen om loyaliteit en verdieping te vergroten niet liggen. De Toneelkaart is hier hét voorbeeld van. In april stond veel toneel geprogrammeerd; klassiekers, nieuw werk, gevestigde en nieuwe makers, solo's en crossovers. Omdat we zien dat bezoekers voorkeuren hebben qua gezelschap en type voorstelling en ze daar in de regel weinig van afwijken, introduceerden we de Toneelkaart. Een 'roadtrip on a budget door het toneellandschap', ofwel acht verschillende voorstellingen bezoeken voor 50 euro, met voorafgaand aan elke voorstelling een inleiding.
Men bezocht gemiddeld 6,3 voorstellingen in één maand. De reactie van bezoekers en gezelschappen is laaiend positief; de Toneelkaart verdubbelde het aantal bezoekers ten opzichte van het seizoen ervoor. In 2018 wordt de actie weer uitgevoerd, nu in samenwerking met de BIS-gezelschappen. De gezelschappen proberen bovendien in hun standplaatsen dezelfde campagne van de grond te krijgen.

Bijzondere Ervaringen

Locatievoorstellingen

POPULAIR ONDER NIEUW PUBLIEK

Ook in 2017 programmeerden en maakten we een aantal locatievoorstellingen, o.a.: Freddie van Boogaerdt/VanderSchoot, Guess who's back? van Young gangsters en Superleuk, maar voortaan zonder mij van Wunderbaum. Onder de bezoekers van de voorstellingen van Boogaerdt/VanderSchoot en Wunderbaum voerden we publieksonderzoek uit en de resultaten bevestigen wat we reeds dachten, namelijk dat spelen op locatie zwaar meeweegt bij de aankoopbeslissing. Het is 'anders dan anders' en laagdrempelig. Locatievoorstellingen zijn dan ook bij uitstek het middel om nieuw publiek te bereiken. Want naast de unieke ervaring speelt ook de grotere fysieke en mentale beschikbaarheid een grote rol: het theater is ineens veel beter zichtbaar in de buurt, of in het park. Het feit dat veel bezoekers op de dag van de voorstelling een kaartje kochten bewijst dit: men liep er letterlijk tegenaan. Als de voorstelling verrassend gebruik maakt van de locatie, door bijvoorbeeld het decor bij Freddie, het inchecken mét drankje bij Superleuk of het nazomer-festival-gevoel bij Guess who's back? vergroot dit de bijzondere ervaring en daarmee de waardering.

'Leuk dat de voorstelling op zo'n bijzondere locatie was!'

–bezoeker Superleuk, maar voortaan zonder mij

Innovatie

TR Live

MEER DAN 100.000 BEREIKTE FANS

In september 2017 lanceerden we TR Live; een livestreamconcept waarbij interactie tussen theatermakers en publiek centraal staat. Vanuit onze twee locaties praten we live met theatermakers, choreografen, acteurs en talenten over nieuwe producties, bijzondere programmering en actualiteit. Het publiek kan zich live mengen in de discussie via Facebook.
Inmiddels hebben we vijftien keer een TR Live georganiseerd; tijdens de opening, acteurs en makers van Revolutionary Road namen ons mee in het repetitieproces, live reportages van het festival Welcome to our Guesthouse, Scapino Ballet Rotterdam vertelde over Scala en we sloten het jaar af met succesvolle serie livestreams rondom Woef Side Story in samenwerking met het dierenasiel Rotterdam en natuurlijk het live premièreverslag van deze voorstelling.
TR Live is een nieuw online concept in de theatersector dat veel potentie heeft om de interactie tussen theatermakers en publiek te vergroten en te verdiepen. De eerste maanden van TR Live bereikten we 107.736 mensen. Een gemiddelde van 7200 kijkers, en achteraf, per livestream met gemiddeld 85 reacties, opmerkingen en deelacties. Per livestream keken er live op het piekmoment gemiddeld 50 mensen live naar de uitzending. Theaters in het land zijn enthousiast over het concept.

173.089 bezoekers bij gastprogrammering TR	**873.414** online bezoeken	**14.113** volgers op Twitter
118.956 bezoekers bij TR-producties	**32.045** nieuwsbrief abonnees	**3.608** volgers op Instagram
31.229 bezoekers bij TR-producties in Rotterdam	**30.319** volgers op Facebook	**8,1** is de gemiddelde waardering gegeven door bezoekers aan TR voorstellingen

graag 'aan' willen zetten: aanzetten tot nieuwsgierigheid, tot gesprek, tot ideeën, tot ontmoeten.
In de zomerperiode was in regio Rotterdam een breed zichtbare outdoorcampagne te zien met diverse boodschappen. Deze campagne ging vanaf augustus over in voorstelling specifieke campagnes, met o.a. *Superleuk, maar voortaan zonder mij, Bimbo, Revolutionary Road, maar ook met gastprogrammering zoals DAD, Malcolm X, Nicht Schlafen* en Art of Performing. Tevens werden onze makers voorgesteld via een fototentoonstelling op het Kruisplein. Een kleine variant hiervan was te zien voor het makershuis TR Witte de With. Online en op socials kon men de makers beter leren kennen middels videointerviews. Beide gebouwen werden aangepakt en aan de buitenzijde gerestyled met als speerpunten betere zichtbaarheid en uitnodigend van karakter. Tijdens de openingsmaand september zijn diverse marketingacties opgezet om een breed en nieuw publiek kennis te laten maken met Theater Rotterdam, belangrijk hierin is de samenwerking met Rotterdampas. Tijdens de opening op 8 september vond de eerste *TR Live* plaats; een interactieve talkshow live uitgezonden op Facebook, gehost door Stephanie Afrifa.

WEBSITE EN SOCIALS
Vanaf de fusiedatum bestaat theaterrotterdam.nl als tijdelijke portal naar de sites van de drie partners. De vernieuwde, complete site zal live staan bij het lezen van dit jaarverslag. Deze site is ontworpen aan de hand van een aantal speerpunten en learnings. Bovenaan staat verhoging van de conversie; deze is bij de Schouwburg 5,5% en bij het Ro Theater 19%. Dit verwachten we te realiseren door het verbeteren van de digitale klantreis: eenvoudig gidsen in het aanbod, slimme landingspagina's vanuit google en socials, optimalisatie van het bestelproces en het beter inrichten van de mobiele versie. Ook wij zien een toename in mobiel gebruik van 40% naar 50% van het bezoek, maar de online tickets worden voor het merendeel nog aangeschaft op een computer. De verhouding van aankopen via website en balie is nu zo'n 60/40, het streven is dit verder te laten kantelen naar 70/30.

Events

De afdeling Events draagt zorg voor het gastvrijheidsconcept en het produceren/verzorgen van alle zakelijke en culturele evenementen, festivals en randprogramma's van Theater Rotterdam. De visie is om met de organisatie van zakelijke en culturele evenementen de deuren van beide gebouwen, Schouwburg en Witte de With, te openen voor een brede en veelzijdige doelgroep. De focus ligt op het ontwikkelen van duurzame relaties met bedrijven en organisaties in de stad Rotterdam en daarbuiten. Terugkerende events betekenen verbetering van de samenwerking door opgedane ervaring en een bredere verankering van een event in Theater Rotterdam.
Met de afdeling Events zet Theater Rotterdam zich in voor cultureel ondernemerschap. De opbrengsten vielen dit jaar licht hoger uit dan begroot. In totaal bezochten 64.333 bezoekers events in onze locatie Schouwburg. We hebben daarmee veel nieuwe doelgroepen bereikt, zoals met de feesten van Confetti Club, waarmee we een jonge doelgroep van tussen de 18-25 jaar trekken. Daarnaast zijn het ook bezoekers aan festivals als IFFR en grote zakelijke evenementen zoals de Rabobank Ledenbijeenkomst en de Philips Innovation Award. Van een andere kant laat Theater Rotterdam zich zien met evenementen zoals het NK Turks Volksdansen en de afterparty van het Zomercarnaval, waardoor wij veel bezoekers binnen krijgen die normaal niet in onze theaters komen.

Development

De afdeling Development is een na de fusie nieuw gevormde afdeling die zich met name richt op het verankeren van Theater Rotterdam in de stad en het binnenhalen van extra middelen ten behoeve van producties, programmering en projecten. Hiervoor heeft de afdeling een visie met bijbehorend werkplan opgesteld.

OPHEFFING SPONSORFONDS ROTTERDAMSE SCHOUWBURG
Begin 2017 werd besloten om Stichting Sponsorfonds Rotterdamse Schouwburg op te heffen om Theater Rotterdam de ruimte te bieden om de werving van extra inkomsten uit sponsoren en donateurs in eigen hand te nemen. Na goede gesprekken tussen het Sponsorfonds en Theater Rotterdam werd de opheffing in gang gezet door de benoeming van Winfred van den Bor, hoofd Development, als vereffenaar. Gedurende het jaar werd de opheffing zorgvuldig afgerond en de positieve

EVENTS

Meerjarige samenwerking

Philips Innovation Award

500 DEELNEMERS: OMZET €22.400

Op 7 mei 2018 waren wij wederom de locatie voor de Philips Innovation Award uitreiking. De award is de grootste student-entrepreneur award in Nederland. Het evenement wordt georganiseerd voor studenten en door Rotterdamse studenten. Als silver partner van dit evenement, hebben we mooie verbindingsafspraken met Philips gemaakt. Met deze partnership konden wij zelf aanwezig zijn op het evenement om te netwerken en de relaties van Philips benaderen over samenwerkingen met Theater Rotterdam. De deelnemers doorlopen een traject van coaching en worden onderdeel van een waardevol netwerk dat hen verder helpt om innovatieve ideeën door te ontwikkelen naar concreet uitvoerbare businessplannen. Gevolg van onze meerjarige samenwerking is dat de volgende editie in mei 2018 al definitief in de agenda staat.

"De ambiance in zowel de ontvangsthal als de Grote Zaal is de doorslaggevende reden geweest voor het kiezen van de Rotterdamse Schouwburg als locatie voor de Philips Innovation Award. De samenwerking met het team van de Schouwburg is ons enorm bevallen en de creatieve input vanuit de Schouwburg is van waarde geweest. Ook is de technische dienst zeer bekwaam en enorm behulpzaam."

– Freek Huisman (Philips Innovation Award 2015)

Terugkerend evenement

Stadmakerscongres – AIR

CIRCA 900 DEELNEMERS

Alweer de vierde editie van het Stadmakerscongres in de Schouwburg! Dit event is een samenwerking, waarbij wij onze zalen en faciliteiten tegen cultureel huurtarief aanbieden en meedenken met de organisatie. Het werken aan de stad is niet langer aan institutionele partijen voorbehouden. Vanuit deze beweging is dit congres ontstaan, waar iedereen die zich betrokken voelt om vanuit zijn specifieke deskundigheid en ambitie bij te dragen aan de ontwikkeling van de stad.

"Al 3 jaar op een rij is het Theater Rotterdam de thuisbasis voor het Stadmakerscongres en transformeert de Schouwburg in de bruisende werkplaats voor het stadmaken. Deze unieke locatie doet haar werk, het theater vormt een perfect decor! Maar de geweldige inzet en betrokkenheid van Theater Rotterdam is onmisbaar: daadkrachtig, accuraat, vakkundig, gastvrij, vol energie en bijzonder flexibel. De datum voor 2018 ligt alweer vast, op 9 november weer in dit theater!!!"

– Melany van Twuijver

DEVELOPMENT

Inhoudelijke samenwerking

Rabobank Rotterdam

NAAST SPONSORING OOK EVENEMENTEN

De Rabobank is al geruime tijd sponsor. In 2017 hadden wij intensieve gesprekken met de directie van de Rabobank over ons beider positie in de stad. Daarbij hebben we uitgebreid stilgestaan bij een groot evenement over de staat van de stad in samenwerking met de Gemeente Rotterdam. Helaas is dit nog niet tot uitvoering gekomen.
De gesprekken leidden wel tot een samenwerking met de Rabobank rondom hun eigen evenementen. Zo waren de leden van de Rabobank bij ons te gast voor de jaarlijkse ledendag. Dat beviel hen zo goed dat de Rabobank al haar relaties in januari 2018 bij Theater Rotterdam uitnodigde voor hun nieuwjaarsbijeenkomst, waar wij ook inhoudelijk aan bijdragen.

"Het is een uitdaging om een receptie te organiseren die de verwachtingen van de bezoekers overtreft. Op onze receptie bij Theater Rotterdam is dit gelukt! De projectgroep voor deze receptie was geïnspireerd door de locatie - cultuur, kunst & creativiteit - en dat was te merken! Voor het eerst stonden relaties, partners en collega's op het podium in de spotlights! Over het indrukwekkende optreden van word spoken artist M onder begeleiding van zijn pianist wordt nog lang nagepraat."

– Stella Braber-Swart

baten van het Sponsorfonds ondergebracht in een bestemmingsreserve van Theater Rotterdam. Voor besteding van gelden is, op voorwaarde van het voormalige Sponsorfonds, een protocol opgesteld.

IMPLEMENTATIE CRM-SYSTEEM EN PRIVACYREGELGEVING
In 2017 is gestart met de uitvoering van het werkplan. De eerste, maar tevens grote stap is het op orde brengen van onze externe relaties in een bedrijfsbreed CRM-systeem. Een langdurig proces van opschonen, orderen en implenteren wordt in 2018 afgerond. Om de beschikbare data zo volledig mogelijk te benutten, de data zo actueel mogelijk te maken en gebruiksklaar te maken voor andere afdelingen werd gewerkt aan de koppeling van de verschillende databases, zoals het kaartverkoopsysteem en de planningssoftware met het CRM-systeem. Zo ontstaat een grote hoeveelheid data waaruit voor verschillende afdelingen, zoals Marketing, Programmering, Events en Development, vanaf begin 2018 handige analyses kunnen draaien.
Tegelijkertijd met de invoering van het CRM-systeem is gestart met de voorbereiding van de inwerkintreding van de nieuwe privacy regelgeving. Ondanks dat dit nogal wat voeten in de aarde heeft, was de fusie een goed moment om een groot aantal zaken aan te pakken. Bijvoorbeeld door de privacyregels mee te laten wegen in ontwerpkeuzes van de nieuwe website en het onderbrengen van alle verantwoordelijkheden over het CRM-systeem en daarbij behorende dataverwerkingen bij de afdeling Development.

SAMENWERKINGEN UITBOUWEN
Theater Rotterdam kan bouwen op een aantal langdurige samenwerkingen met het bedrijfsleven. Deze relaties bestendigden we met een nieuwe aanpak, waarbij we waar mogelijk zoeken naar een inhoudelijke samenwerking. Historisch gezien maken onze relaties naast hun sponsorship vaak gebruik van de ruimtes binnen Theater Rotterdam en de expertise van de afdeling Events voor het organiseren van hun activiteiten. Een goede ontwikkeling, want de inkomsten uit evenementen liggen vaak hoger dan de sponsorbijdrages én de externe activiteiten zorgen voor een bijzondere uitstraling naar de stad. Voorbeelden hiervan zijn de belangrijke en duurzame samenwerkingen met Rabobank, Vopak en HAL Investments. Rabobank is sinds 2010 langdurig verbonden aan Theater Rotterdam op basis van een sponsorship en sinds januari 2013 organiseren zij regelmatig grote events binnen Theater Rotterdam. De samenwerking met Vopak gaat terug tot 2007 door middel van een sponsorrelatie en in 2017 hebben zij voor het eerst hun aandeelhouders vergadering bij ons georganiseerd en zij komen terug. HAL Investments is al een samenwerkingspartner sinds 2010 en vanaf 2012 organiseren wij hun aandeelhoudersvergaderingen. In 2017 leverde deze drie samenwerkingen niet alleen breed draagvlak op maar ook € 56.262 aan inkomsten uit events en € 25.000 uit sponsoring. Totaal dus € 81.262. Door deze bijna organische verbinding vormden de afdelingen Events en Development een duo-afdeling die de zakelijke markt bedient. Dit jaar leidde dat al tot een aantal goed bezochte gezamenlijke relatieavonden voor het zakelijke netwerk van Theater Rotterdam. Komend jaar werken wij vanuit een gezamenlijk marketingplan, waarbij de focus ligt op het aangaan en uitbouwen van samenwerkingen.

MEERJAREN FONDSENPLAN
Door de vorming van het makersensemble en het proces van de fusie tot Theater Rotterdam zijn het afgelopen jaar weinig fondsaanvragen gedaan. Vanaf 2018 gaan we hier weer hard aan trekken. Hiertoe wordt de hand gelegd aan een meerjarig fondsenplan waarin, Theater Rotterdam breed, heldere strategische keuzes worden gemaakt met betrekking tot projecten en de fondsen waar wij aan gaan vragen.

Facilitair

De werkprocessen binnen bedrijfsvoering hebben normaal doorgang kunnen vinden en op een aantal (gebruikelijke) storingen na zijn er geen noemenswaardige problemen geweest. De eerste stappen zijn gezet de afdeling horizontaal te organiseren en het afbreukrisico van dit kleine team met een breed taakgebied te beperken. De formatie is nagenoeg ongewijzigd, terwijl vanuit locatie Witte de With een vergrote vraag om een huismeester is. Een reservoir aan inhuurkrachten is opgebouwd om over extra inzet te kunnen beschikken. Daarnaast zijn de ICT-taken overgenomen door I&O Netsys en is extra geïnvesteerd in projectleiders op het gebied van ICT en groot onderhoud van locatie Witte de With.
Het omzetten van (leverings-, onderhouds- en service) contracten en vergunningen heeft veel tijd gekost. Er is extra capaciteit ingezet, zodat dit nu op orde is. Voor beide locaties moesten nieuwe exploitatie- en Drank- en Horecawetvergunningen worden

aangevraagd. Voor locatie Witte de With is dit afgehandeld en voor de Schouwburg is een tijdelijke vergunning verleend. Vanwege de bijzondere samenwerking met Café Restaurant Floor zijn wij nog in onderhandeling met de gemeente over de definitieve vergunning.
De noodzakelijke instructies en trainingen t.b.v. bedrijfshulpverlening zijn gegeven en gevolgd. Er is toezicht en handhaving op de uitvoering van de bestaande bedrijfsnoodplannen op beide locaties geweest.

ICT
Er is een nieuw netwerk geïnstalleerd waarbij beide locaties op veilige wijze met elkaar werden verbonden. Het netwerk bestaat uit twee serverplatforms op beide locaties die razendsnel wijzigingen uitwisselen via een beveiligde dataverbinding. De omzetting is zonder grote problemen verlopen.

GEBOUWBEHEER
Het jaarplan onderhoud 2017 is geheel uitgevoerd. Door alleen het noodzakelijke onderhoud te plannen, is op de fusiedruk geanticipeerd. Alle verplichte inspecties en nodige onderhoudswerkzaamheden zijn dit jaar uitgevoerd. Het verlagen van het conditieniveau, een gevolg van bezuinigingen in 2014, is doorgezet. Groot onderhoud en vervanging op locatie Witte de With, waaronder schilderwerk buitengevel, herstel erker/voorgevel en het aanbrengen verwarming, is uitgevoerd. Het achterstallig onderhoud blijkt groter dan was voorzien, hierdoor is het budget ruim overschreden. Voor toekomstig onderhoud wordt een aparte reserve aangelegd. Het onderhoud op locatie Schouwburg is volgens plan uitgevoerd. De herzieningen van de meerjaren onderhoudbegrotingen is uitgesteld naar medio 2018.

EIGENAARSDEEL SCHOUWBURG
Theater Rotterdam heeft volle medewerking verleend aan de gemeente, niettemin is in 2017 net als in 2016, vrijwel geen onderhoud verricht door de gemeente. Al twee jaar staat o.a. op de planning: glasvliesgevel, koelinstallatie, noodstroomvoorziening, vrachtwagenlift, goederenlift en brandmeldinstallatie. Bij uitval zijn er risico's voor de bedrijfsvoering. Wel werden de buitenste condensors van de koeling gereinigd en gecoat.

Duurzaamheid

Waar bezuinigd kan worden op energie, uitstoot en middelen, wordt dit gedaan. Vervangingen worden doorgaans ver na de technische afschrijvingstermijn gedaan. De milieubarometer wordt in 2018 ingevuld.

7 SQUARE ENDEAVOUR
Theater Rotterdam kiest bewust voor een benadering vanuit een groter en maatschappelijk perspectief. Wij zijn bedenker en 'founding father' van het verduurzamingsprogramma 7 Square Endeavour (7SE).
Dit is een internationaal samenwerkings- en verduurzamingsprogramma met als missie steden toekomst klaar te maken. Het speelt op lokale schaal in op de wereldwijde verstedelijking en de nadelige gevolgen ervan als vervuiling, hittestress en wateroverlast. Slim en innovatief omgaan met energie en (regen) water zijn speerpunten van het project. Het Schouwburgplein is het eerste in een reeks van zeven pleinen wereldwijd en fungeert als proeftuin voor innovatieve technologieën, cyclische processen en nieuwe samenwerkings- en businessmodellen. Onze partners zijn: Amvest, Arcadis, Codarts, De Doelen, Dura Vermeer, Eneco, Hoogheemraadschap, Ministerie I&W, Rotterdam en TNO en er wordt samengewerkt met de Vereniging Verenigd Schouwburgplein (VVS).
In 2017 is de planfase afgerond. Dit heeft geresulteerd in een energiestrategie, waterstrategie en pleinstrategie. Tezamen vormen deze het uitgangspunt voor de integrale, cyclische aanpak van het programma. Het komende jaar gaan de eerste projecten in uitvoering.
Theater Rotterdam speelt een cruciale rol in dit programma. Wij ondersteunen en stellen ruimte ter beschikking voor bijeenkomsten en presentaties en als werkplek voor de medewerkers. De facilitair manager heeft de rol van procesmanager binnen dit programma, de directeur bedrijfsvoering en tevens bestuurslid van de VVS, is stuurgroep lid. Beide verbinden actief vele initiatieven en de stakeholders in Rotterdam, Nederland en internationaal, om het draagvlak te vergroten en het programma succesvol te laten worden.
Dit jaar is 7SE uitgenodigd te spreken voor delegaties uit Shanghai en van de Europese commissie, maar ook op de Rotterdamse Dakendagen, Citylounge, Binnenstadsymposium, Building green Leisure Buildings en Kennisplatform Energie neutraal Wonen (B). Uit de vele reacties blijkt dat 7SE een uniek programma is, dat veel lof oogst.
Binnen de Theater Rotterdam wordt met Club Imagine en met de stadsdramaturg de koppeling tussen cultuur, de stad en duurzaamheid ontwikkeld.

Vooruitblik 2018

Het afgelopen jaar was vol nieuwe ontwikkelingen door de start van Theater Rotterdam.De meerwaarde van een huis dat theater maakt, theater presenteert en talent ontwikkelt is groot, dat merkten we al gedurende het eerste jaar en we zien ernaar uit dit de komende jaren verder te ontwikkelen. Niet alleen binnen onze eigen organisatie maar ook op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Daarbij is het van belang dat die meerwaarde niet alleen voor onszelf geldt maar ook voor de partners waarmee we samenwerken, zoals makers, festivals en andere samenwerkingspartners.

Het komende jaar bouwen we verder aan Theater Rotterdam. De lessen van het afgelopen jaar op zowel productioneel als bedrijfsmatig vlak nemen we mee in het verder vormen van de organisatie. Waar afdelingen in het verleden vooral gericht waren op de kernactiviteiten theater maken of theater presenteren hebben zij nu met beide processen te maken. Dit vergt flexibiliteit van de medewerkers, zowel makers als personeel, maar geeft ook de mogelijkheid om kennis uit te wisselen en te vergroten. De organisatie wordt uitgedaagd en aangezet tot creativiteit en dat brengt een nieuwe energie met zich mee die voelbaar is binnen Theater Rotterdam.

De programmering biedt in 2018 een zeer gevarieerd en divers aanbod met de focus op lokale én nationale en internationale topkwaliteit. Naast volop makers uit Rotterdam hebben we een aantal grote internationale voorstellingen staan die alleen bij ons te zien zijn.

Theater Rotterdam coproduceert in 2018 weer de Fonds gesubsidieerde makers Marjolijn van Heemstra, Ann Van den Broek, Lotte van den Berg, Schwalbe, Urland en Alida Dors. Zij hebben allen in 2018 een première bij Theater Rotterdam. Pieter Kramer maakt in 2018 weer een nieuwe familievoorstelling. Johan Simons, Davy Pieters, Booagerdt/Van der Schoot en Erik Whien maken nieuw werk en Marjolijn van Heemstra ontwikkelt een project voor Motel Mozaïque Festival. Het Productiehuis gaat o.a. producties maken met Khadija El Kharraz Alami, Dalton Jansen en Zarah Bracht, heeft een aantal residenties met internationale jonge makers en heeft in najaar 2018 weer haar festival *Welcome to our Guesthouse*.
Internationaal zijn we zichtbaar met voorstellingen op festivals in o.a. Montpellier en Venetië en wordt een vervolg gegeven aan de samenwerking met de Volksbühne in Berlijn waar Boogaerdt/Van der Schoot in het najaar 2018 weer een voorstelling maken met Suzanne Kennedy.
Bij het Productiehuis wordt geïnvesteerd in intensievere begeleiding van de artistieke processen en in de coördinatie van interne en externe verbindingen. Het gebrek aan repetitieruimtes in Rotterdam moet in 2018 worden opgelost en interne werkprocessen zullen verder op elkaar worden afgestemd. Met de komst van een lokaal productiehuis bij Theater Walhalla, hoeft het Productiehuis zich niet meer te richten op de eerste stappen na de academie, maar kan de focus zich meer richten op het leggen van een basis van een duurzame werkpraktijk voor de nieuwe generatie makers met nationale en internationale potentie.

Prestatieverantwoording Ministerie van OCW

Producties

	JAARVERSLAG 2017	ACTIVITEITENPLAN
TOTAAL	**35**	**17**
Waarvan in de grote zaal	*5*	
NIEUWE EIGEN PRODUCTIES	14	11
Algemeen Theater	*6*	*3*
Productiehuis	*8*	*8*
NIEUWE COPRODUCTIES	10	4
Algemeen Theater	*4*	*1*
Productiehuis	*6*	*3*
REPRISES	5	2
Algemeen Theater	*5*	*1*
Productiehuis	*0*	*1*
REPRISE COPRODUCTIES	6	-
Algemeen Theater	*0*	*0*
Productiehuis	*6*	*0*

Uitvoeringen en bezoekers

	JAARVERSLAG 2017		ACTIVITEITENPLAN	
	uitvoeringen	bezoekers	uitvoeringen	bezoekers
TOTAAL	**570**	**118.931**	**385**	**69.250**
ROTTERDAM	188	31.204	150	24.000
Algemeen Theater	*121*	*28.037*	*90*	*18.000*
Productiehuis	*67*	*3.167*	*60*	*6.000*
NEDERLAND BUITEN ROTTERDAM	298	71.800	215	42.000
Algemeen Theater	*217*	*64.567*	*115*	*34.500*
Productiehuis	*81*	*7.233*	*100*	*7.500*
BUITENLAND	84	15.927	20	3.250
Algemeen Theater	*17*	*5.962*	*10*	*2.500*
Productiehuis	*67*	*9.965*	*10*	*750*
Schoolgebonden acitiiteiten	830	25.594	767	24.031
Aantal educatieve activiteiten	207	11.420	262	13.244
Workshops voor amateurs			52	756
Betaalde lezingen en inleidingen			43	424
Aantal overige activiteiten				

Prestatieverantwoording Rotterdam

Bezoekers

	JAARVERSLAG 2017		ACTIVITEITENPLAN	
	TOTAAL	IN ROTTERDAM	TOTAAL	IN ROTTERDAM
AANTAL BEZOEKEN	292.020	204.293	207.250	162.000
Waarvan betalend	*258.280*	*177.887*	*188.075*	*147.012*
Waarvan in schoolverband	*32.433*	*21.423*	*32.710*	*20.335*

Presentaties

	JAARVERSLAG 2017	ACTIVITEITENPLAN
PRODUCTIE-INSTELLING		
Aantal producties	35	17
Aantal presentaties	570	385
Waarvan presentaties in Rotterdam	*188*	*150*
PRESENTATIE-INSTELLING		
Aantal presentaties	1.169	845
Waarvan presentaties in Rotterdam	*787*	*610*

TOELICHTING

Theater Rotterdam presteerde in 2017 ruim boven de verwachting van het activiteitenplan. We brachten zes extra eigen producties, waarvan drie hernemingen en twaalf extra coproducties, waarvan zes hernemingen.
De keuze voor hernemingen heeft diverse redenen, waaronder het steviger positioneren van onze makers, de uitnodigingen van internationale huizen en festivals, een publieksvraag of een inhoudelijke meerwaarde.
De toename van het aantal eigen producties en bijbehorende presentaties opgeteld bij de toename van het aantal presentaties in de gastprogrammering zorgt voor een stijging van het aantal bezoekers van 41% ten opzichte van het activiteitenplan.
Dankzij een intensieve campagne rondom het visueel sterke merkbeeld en succesvolle voorstellingen en programmering, is de merkbekendheid snel gestegen. Het verwachte terugvalrisico in verband met de nieuwe merknaam bleek dus ongegrond.
Het afgelopen jaar hebben we aanpassingen gedaan in de planning voor seizoen 2018/2019, zodat we zo dicht mogelijk bij de prestatievereisten komen. Echter, in 2018 worden een aantal voorstellingen geproduceerd die pas in 2019 gaan touren. Hierdoor vindt een kleine verschuiving plaats qua voorstellingsaantallen van 2018 naar 2019. Het aantal voorstellingen binnen de programmering blijft uiteraard op peil.

Balans

Activa

	31 DECEMBER 2017	1 JANUARI 2017
MATERIËLE VASTE ACTIVA		
Gebouwen en terreinen	1.084.955	1.080.449
Inventaris en inrichting	1.017.095	1.073.445
Theatertechniek	1.054.448	963.087
Activa in uitvoering	40.619	-
Totale Materiële vaste activa	**3.197.118**	**3.116.981**
VORDERINGEN		
Debiteuren	508.733	336.297
Gelieerde instellingen		122.675
Overige projectsubsidie		29.016
Belastingen	8.329	10.182
Overige vorderingen	22.434	13.962
Overlopende activa	299.202	296.619
LIQUIDE MIDDELEN	4.211.094	3.464.520
Totale vlottende activa	**5.049.791**	**4.273.270**
TOTALE ACTIVA	**8.246.909**	**7.390.251**

Passiva

EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	508.008	1.121.617
Bestemming Onderhoud en Vervanging	3.353.374	3.353.374
Bestemmingsreserve OCW 2013-2016	132.267	132.267
Bestemmingsfonds OCW 2017-2020	97.275	-
Bestemmingsfonds sponsorfonds	613.690	-
Totale eigen vermogen	**4.704.614**	**4.607.258**
VOORZIENINGEN		
Voorziening groot onderhoud	542.344	142.344
Voorziening reorganisatiekosten	126.295	264.524
Totale voorzieningen	**668.639**	**406.868**
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	1.304.610	1.179.348
Gelieerde instellingen	6.454	-
Overige projectsubsidie	68.301	
Overlopende passiva	961.259	674.687
Vooruit ontvangen recettes	306.637	419.192
Nog af te rekenen voorstellingen	226.395	102.898
Totale kortlopende schulden	**2.873.656**	**2.376.125**
TOTALE PASSIVA	**8.246.909**	**7.390.251**
Liquiditeit = (vord. + liquide midd.) / kortl. schulden	1,76	1,80
Solvabiliteit = (reserves* + voorziening) / activa	63,98%	67,85%
Weerstandsvermogen = (algemene reserve/ totale baten)	3,30%	-

**in deze berekening is het bestemmingsfonds OCW niet als reserve beschouwd*

Exploitatierekening

Baten

	JAARVERSLAG 2017	BEGROTING 2017
OPBRENGSTEN		
Publieksinkomsten	**2.434.940**	**2.466.158**
Recette producties	1.025.197	1.339.408
Uitkoop	72.268	
Partage	243.630	
Publieksinkomsten buitenland	63.280	
Auteursrechten	92.525	
Recette programmering	938.040	1.126.750
Sponsorinkomsten	**834.223**	**165.000**
Sponsors	220.533	
Overdracht Sponsorfonds	613.690	
Overige inkomsten	**233.835**	**155.000**
Coproductiebijdragen	154.827	45.000
Educatie	79.008	110.000
Indirecte opbrengsten	**858.580**	**860.572**
Verhuur	195.720	153.000
Doorbelaste marketing/merchandise	43.470	67.000
Verhuur en uitleen personeel	205.706	203.175
Horeca-exploitatie	286.927	288.000
Exploitatie artiestenfoyer	95.792	99.500
Overige	30.965	49.897
Overige bijdragen uit private middelen	**139.964**	**282.605**
Particulieren (incl vriendenvereniging)	17.805	12.500
Bedrijven	29.027	-
Projecten private fondsen	83.132	270.105
Goede doelenloterijen	10.000	-
Totale opbrengsten	**4.501.542**	**3.929.335**
BIJDRAGEN		
Structureel OCW	2.170.888	2.131.058
Structureel Gemeente	8.376.000	8.376.000
Incidenteel publieke subsidie	338.560	279.881
Totale bijdragen	**10.885.448**	**10.786.939**
Totale baten	**15.386.990**	**14.716.274**

Lasten

BEHEERSLASTEN		
Beheerslasten: Personeelslasten	1.929.626	1.547.825
Beheerslasten: Materiële lasten	2.746.840	2.522.882
Beheerslasten (SUBTOTAAL)	**4.676.466**	**4.070.707**
ACTIVITEITENLASTEN		
Activiteitenlasten: Personeelslasten	6.232.302	6.247.768
Activiteitenlasten: Materiële lasten	4.368.587	4.382.799
Activiteitenlasten (SUBTOTAAL)	**10.600.889**	**10.630.568**
Totale lasten	**15.277.355**	**14.701.275**
Saldo rentebaten/-lasten	**-12.279**	**-15.000**
EXPLOITATIE SALDO	**97.356**	**-0**
INCIDENTELE MUTATIES		
Het resultaat uit bedrijfsvoering zonder eenmalige mutaties is € 67.816. Het resultaat met incidentele mutaties is alsvolgt opgebouwd:		
Resultaat zonder incidentele mutaties	67.816	
Toevoeging voorziening groot onderhoud	-400.000	
Ontvangen sponsorgelden sponsorfonds	613.690	
Afkoop pensioenregeling ABP	-184.150	
Resultaat	**97.356**	

Grondslagen voor waardering

WETGEVING EN RICHTLIJNEN
De jaarrekening is opgesteld volgens de hiernavolgende wet- en regelgeving:
- Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek
- Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, meer in het bijzonder RJ richtlijn 640
- Handboek Verantwoording Cultuurinstellingen 2017-2020
- Subsidieverordening Rotterdam 2014
- Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

OPRICHTING
Stichting Theater Rotterdam is opgericht op 27 januari 2016 en is gevestigd in Rotterdam (Handelsregister, nummer 65184459). Op 28 februari 2017 zijn de stichtingen Theaterproduktie Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg, Productiehuis Rotterdam en Internationale Keuze door middel van een juridische fusie samengevoegd in Stichting Theater Rotterdam met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2017. Hierdoor betreft de onderhavige jaarrekening de eerste welke de gezamenlijke exploitatie en financiële positie van de voormalige instellingen reflecteert. Vanwege redenen van vergelijkbaarheid is afgezien van het samenvoegen van de exploitaties van de van rechtswege verdwenen stichtingen voor 2016, wel zijn de beginbalansposities per 1 januari 2017 samengevoegd en zijn de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling geharmoniseerd. Dit heeft geleid tot een nieuwe presentatie van de vermogensposten en voorzieningen.

ALGEMEEN
De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

MATERIËLE VASTE ACTIVA
Materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

VORDERINGEN
De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

BESTEMMINGSFONDS OCW
Het bestemmingsfonds betreft een percentage van de subsidies verkregen van het Rijk ten opzichte van de totale omzet, afgezet op het verkregen resultaat. Het bestemmingsfonds wordt naar rato aangesproken op het moment dat er sprake is van een negatief exploitatieresultaat en aangevuld in het geval van een positief resultaat.

VOORZIENING GROOT ONDERHOUD
Voor de kosten van periodiek groot onderhoud is een voorziening gevormd welke strekt ter gelijkmatige verdeling van de lasten voor groot onderhoud van gebouwen. De voorziening wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren op basis van meerjarige onderhoudsramingen. De voorziening wordt lineair opgebouwd en het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

VOORZIENING REORGANISATIEKOSTEN
Deze voorziening dekt de afspraken die gemaakt zijn tussen de partners van Theater Rotterdam en wordt ten laste van relevante kostencategorieën gevormd waarbij de in dit kader gemaakte kosten ten laste van deze voorziening worden gebracht.

KORTLOPENDE SCHULDEN
Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Recettes en voorstelling gerelateerde kosten van presentaties worden verantwoord in de periode waarin het project of de voorstelling heeft plaatsgevonden.

Subsidies worden verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde bestedingen plaatsvinden. Overige opbrengsten worden verantwoord in het verslagjaar dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de afnemer. Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de, tot dat moment in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten, in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Theater Rotterdam heeft een pand in eigendom op de William Boothlaan. Inventaris, inrichting en theatertechniek zijn van zowel het pand op de William Boothlaan als van de bedrijfsmiddelen van de Schouwburg. Er is in 2017 veel geïnvesteerd in servers en netwerk om de werkplekken in twee panden samen te laten komen. De 'Activa in uitvoering' betreffen de investering in de website die in 2018 gelanceerd wordt.

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Theater techniek	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde 1 januari 2017	2.232.088	2.951.211	2.385.095		7.568.394
Afschrijving 1 januari 2017	1.151.639	1.877.766	1.422.008		4.451.413
Boekwaarde per 1 januari 2017	1.080.449	1.073.445	963.087		3.116.981
Investeringen 2017	80.125	213.185	314.367	40.619	648.296
Desinvesteringen 2017		22.607			22.607
Afschrijvingen 2017	75.619	243.445	223.005		560.047
Afschrijving desinvesteringen 2017		14.495			14.495
Aanschafwaarde 31 december 2017	2.312.213	3.141.789	2.699.462	40.619	8.194.083
Afschrijvingen 31 december 2017	1.227.258	2.124.694	1.645.013		4.996.965
Boekwaarde per 31 december 2017	1.084.955	1.017.095	1.054.449	40.619	3.197.118
Afschrijfpercentages	2,5%, 4%, 10%	10%, 20%, 33%	8%, 10%, 20%		

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

De debiteuren zijn hoger omdat er grote bedragen voor het eind van het jaar nog zijn gefactureerd aan co-productiebijdrages, afrekeningen en recette inkomsten van de reizende voorstellingen. De gelieerde instellingen in de beginbalans betreffen Stichting Sponsorfonds Rotterdamse Schouwburg, Stichting Acteurscollectief Wunderbaum en Stichting Beeldspoor.

Onder belastingen is € 202.621 te vorderen omzetbelasting opgenomen en € 194.292 te betalen loonbelasting. De overige vorderingen bestaan uit nog niet volledig ontvangen bijdragen en facturering van lopende projecten. In de overlopende activa zijn opgenomen € 194.360 aan vooruitbetaalde kosten en € 88.284 nog te ontvangen baten.

Liquide middelen

Per 31 december 2017 was het totaal aan liquide middelen op bankrekeningen en kas: € 4.211.094. Theater Rotterdam kan, afgezien van een bankgarantie van € 30.620 afgegeven aan de pandeigenaar van Café Floor, vrij beschikken over de aanwezige saldi van de bankrekeningen.

EIGEN VERMOGEN

De vermogenssamenstelling en het verloop in 2017 is als volgt te specificeren:

Algemene reserve 1 januari 2017	1.121.617
Onttrekking resultaat 2017	613.609
Algemene reserve 31 december 2017	508.008
Bestemmingsreserve Onderhoud en Vervanging 1 januari 2017	3.353.374
Mutatie bestemmingsreserve Onderhoud en Vervanging	-
Bestemmingsreserve Onderhoud en Vervanging 31 december 2017	3.353.374
Bestemmingsreserve OCW 2013-2016 1 januari 2017	132.267
Mutatie bestemmingsreserve OCW 2013-2016	-
Bestemmingsreserve OCW 2013-2016 31 december 2017	132.267
Bestemmingsfonds OCW 2017-2020 1 januari 2017	-
Dotatie bestemmingsfonds OCW 2017-2020	97.275
Bestemmingsfonds OCW 2017-2020 31 december 2017	97.275
Bestemmingsfonds Sponsorfonds 1 januari 2017	-
Dotatie bestemmingsfonds Sponsorfonds	613.390
Bestemmingsfonds Sponsorfonds 31 december 2017	613.390
Totaal	**4.704.614**

De algemene reserve/ het weerstandsvermogen is € 508.008. De onttrekking aan de algemene reserve heeft de volgende bestanddelen:

Voorziening groot onderhoud	400.000
Afkoop pensioenregeling ABP	184.150
Mutatie bestemmingsfonds OCW/ negatief resultaat component*	29.459
Onttrekking algemene reserve	**613.609**

** Omdat de toevoeging aan het bestemmingsfonds OCW op basis van kernactiviteiten hoger is dan het resultaat van de totale onderneming, wordt een deel onttrokken van de algemene reserve.*

Het bestemmingsfonds onderhoud en vervanging bestaat voor € 3.150.374 uit een reservering voor toekomstige onderhoud en investeringen van de schouwburg. Naar verwachting is dit niet toereikend, in 2018 zal de meerjarige onderhoudsplan herzien worden en een onderscheid worden gemaakt tussen onderhoud en investeringen. Daarnaast is € 203.000 gereserveerd voor investeringen in theatertechniek en bedrijfsmiddelen voor het pand op de William Boothlaan.

De subsidie van OCW bestaat uit twee beschikkingen; voor theater algemeen en productiehuis. In dezelfde lijn is het bestemmingsfonds van OCW ook te verdelen in twee fondsen;

	Theater algemeen	Productiehuis
Resultaat	133.539	138.519
Baten (inclusief subsidie OCW)	5.833.123	1.205.159
Subsidie OCW	1.654.009	516.879
Mutatie bestemmingsfonds OCW	**37.866**	**59.409**

De bestemmingsreserve OCW van het vorige cultuurplan is vrij besteedbaar binnen de kaders door OCW gesteld. Er is een nieuw bestemmingsfonds bijgekomen door de opheffing van Stichting Sponsorfonds Rotterdamse Schouwburg ter waarde van € 613.690.

VOORZIENINGEN

Voorziening groot onderhoud 1 januari 2017	142.344
Dotatie groot onderhoud	400.000
Voorziening groot onderhoud 31 december 2017	542.344
Voorziening reorganisatiekosten 1 januari 2017	264.524
Onttrekking voorziening reorganisatiekosten	138.229
Voorziening reorganisatiekosten 31 december 2017	126.295
Totaal	**668.639**

Voorziening groot onderhoud
Op middellange termijn dienen grotere ingrepen in het gebouw William Boothlaan gedaan te worden om voor- en achtergevel en de zalen en kantoren goed te onderhouden, hiervoor is in 2017 € 400.000 toegevoegd aan voorzieningen groot onderhoud.

Voorziening reorganisatiekosten
Deze voorziening dekt de afspraken die gemaakt zijn tussen de partners van Theater Rotterdam. De voorziening voor oude regelingen zal binnen 5 jaar aflopen.

KORTLOPENDE SCHULDEN

Dit betreft met name schulden aan leveranciers en overlopende passiva. De Gelieerde instellingen zijn Stichting Beeldspoor en Stichting Acteurscollectief Wunderbaum. De overige projectsubsidie betreft vooruit ontvangen subsidie van de Europese Unie. Binnen de overlopende passiva vallen € 334.339 facturen die zijn ontvangen in 2017 en betrekking hebben op 2016, € 140.393 nog te betalen pensioenlasten en de reservering voor vakantiegeld € 202.232 en verloftegoed € 163.402. Vooruit ontvangen recettes betreft de verkochte kaarten aan het eind van het jaar voor voorstellingen in 2018. Nog af te rekenen voorstellingen betreft 2017 en voorgaande jaren. Het gaat hier om reserveringen voor nog te ontvangen facturen van gezelschap of auteursrechtenorganisatie. Van deze post heeft € 68.000 betrekking op voorstellingen in 2016 of eerder en € 136.000 betreft voorstellingen gespeeld in de periode september – december 2017.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Langdurige verplichtingen
De huisvesting bestaat uit een huurpand, een eigen pand en een aantal aanvullende ruimtes die worden gehuurd op jaarbasis.

Per 2006 wordt de Schouwburg gehuurd van de Gemeente Rotterdam. De huurlasten bedragen € 842.507 per jaar (prijspeil 2017), met een jaarlijkse indexatie conform de CBS maandprijsindexcijfers. Het huurcontract heeft een looptijd tot 31 december 2035.

Theater Rotterdam heeft een huurovereenkomst voor Café Floor met Colliers International. Het betreft een bedrag van € 102.460 per jaar (prijspeil 2017), met een jaarlijkse indexatie conform de CBS maandprijsindexcijfers. De huurkosten worden aan het theatercafé doorbelast en zijn derhalve budgettair neutraal. Het huurcontract is per 1 januari 2012 verlengd en heeft een looptijd van 15 jaar.

Er worden nog vier andere ruimtes gehuurd, te weten een kostuumatelier en -depot à 183m2, een opslag voor toneeldoeken à 35 m2, een opslag voor decors à 500 m2 en een opslag decors van productiehuis à 125 m2. In totaal wordt 843 m2 gehuurd.

Naast bovengenoemde verplichtingen is nog sprake van doorlopende servicecontracten, waaronder een leasecontract voor de kopieermachines. De met deze contracten gemoeide jaarlijkse kosten zijn niet materieel.

Toelichting op de Exploitatierekening

BATEN
De *publieksinkomsten* in 2017 voor de producties zijn hoger dan begroot. Met de herneming van *Snorro*, *Walden* en *Woef Side Story* werden hogere inkomsten behaald dan begroot. De overige kleine en middenzaal voorstellingen lieten een stabiel beeld zien.
De publieksinkomsten uit programmering zijn gelijk aan de inkomsten van 2016, toch is dit positief te noemen. In de begroting zijn de recette van de producties met voorstellingen in de Schouwbrug, zowel bij de producties begroot als bij de Schouwburg. In de realisatie staan de publieksinkomsten van de producties in de Schouwburg bij de recette producties, wat de Schouwburg € 49.515 scheelt aan inkomsten van programmering.

Sponsorinkomsten zijn in 2017 hoger dan begroot vanwege de realisatie van toezeggingen van het Sponsorfonds uit 2016. Op 17 juli 2017 is het Sponsorfonds Rotterdamse Schouwbrug opgeheven en het eigen vermogen van € 613.690 is Theater Rotterdam toegekomen. De komende jaren wil de stichting investeren in het binnenhalen van meer externe inkomsten uit fondsenwerving, sponsoring en mecenaat. Hiervoor zijn de eerste stappen gezet in 2017.

In de *Overige inkomsten* stegen vooral de vergoedingen van *coproducenten* doordat het productiehuis veel meer coproducties zijn aangegaan in 2017. De educatie opbrengsten zijn dit jaar iets lager dit heeft vooral te maken met wisselingen op de afdeling.

De *indirecte opbrengsten* tonen een gemengd beeld. De verhuur zijn gerelateerd aan commerciële verhuringen en betreft het met een marge doorbelasten van ingezette uren, horeca en het tot in de puntjes faciliteren van aanvullende vragen en wensen.

Overige bijdrage private middelen is € 142.000 lager dan begroot, dit komt door personele wisselingen en de fusie. Zoals eerder gezegd zijn wij aan het investeren in een plan voor werving van externe inkomsten. Daarnaast is bij fondsen vooraf niet in te schatten hoeveel privaat en hoeveel publiek zal zijn, vandaar dat er altijd verschuivingen daartussen kunnen zijn ten opzichte van de begroting.

Subsidieopbrengsten vanuit de gemeente Rotterdam zijn gelijk gebleven terwijl de opbrengsten vanuit het Rijk licht zijn gestegen door de toekenning van accres.

De *incidentele publieke subsidies* stegen ten opzichte van de begroting. Vooral de toekenning van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor het duurzaamheidsproject 7 Square Endeavor was niet begroot, zoals ook de kosten niet begroot waren.

LASTEN
Beheerslasten: Personeelslasten
In de beheerslasten is € 184.150 opgenomen voor de afkoop van de pensioenregeling ABP ten behoeve van de overgang naar het pensioenfonds Zorg en Welzijn. Daarnaast zijn meer personele kosten gemaakt voor de interne verhuizingen en allerhande IT zaken. Sinds 15 juli 2017 heeft Theater Rotterdam een verzuimverzekering, deze was niet begroot. In de begroting is 175.000 aan salarislasten voor de directie opgenomen in de activiteitenlasten, in de realisatie is ervoor gekozen deze lasten volledig in de beheerslasten op te nemen.

Beheerslasten: Materiële lasten
De huisvestingslasten zijn hoog omdat € 400.000 is toegevoegd aan voorziening groot onderhoud van het pand aan de William Boothlaan. Bij het voormalig Ro Theater waren de voorgenomen aanpassingen aan het pand onderdeel van de algemene reserve. Met ingang van 2017 is ten laste van de exploitatie het groot onderhoud van de William Boothlaan eenmalig toegevoegd aan de voorziening.

Activiteitenlasten: Personeelslasten
De personele activiteitenlasten zijn grotendeels in overeenstemming met de begroting van 2017.

Activiteitenlasten: Materiële lasten
De materiele activiteitenlasten zijn in lijn met het grotere aantal activiteiten. De kunst blijft om steeds de ideale mix van kwaliteit, duurzaamheid en efficiëntie te vinden.

PERSONEEL

PERSONEELSLASTEN 2017

	€	fte
Vast contract	4.449.771	72,0
Tijdelijk contract	1.540.433	24,7
Stagiaires	24.751	
Inhuur	1.948.422	
Totaal personeelslasten	**7.963.378**	
Vrijwilligers fte		7
Vrijwilligers personen		0,9

ZIEKTEVERZUIM
In 2017 heeft Theater Rotterdam samengewerkt met arbodienst Human Capital Care en Arbo Unie in het kader van de fusie. Het ziekteverzuim in 2017 is 10,17%. Dit percentage is opgebouwd uit:
· 0,74% korte termijn (tot 8 dagen)
· 1,06% middellang termijn (tot 42 dagen)
· 3,40% lang termijn (tot 182 dagen)
· 4,97% lange termijn (vanaf 182 dagen)

OPLEIDINGEN
Theater Rotterdam stimuleert medewerkers zich te blijven ontwikkelen. In 2017 hebben, ondersteund door het Sociaal Fonds Podiumkunsten, diverse collega's een opleiding gevolgd, eeen opleiding, een cursus of training gevolgd. Onder meer: Coaching in de cultuur, Loopbaan ontwikkelingstraject, Persoonlijk ontwikkelingstraject.

ONDERNEMINGSRAAD
De ondernemingsraad van Theater Rotterdam bestaat uit zeven leden uit diverse afdelingen: techniek, kostuumatelier, kassa, financiën. De ondernemingsraad heeft regelmatig overleg gehad en structureel overlegvergaderingen met de directie gehouden.

PERSONEELSBESTAND
Over het jaar 2017 waren er 85 medewerkers met een parttime en 53 medewerkers met een fulltime arbeidsovereenkomst. Gedurende het lopend jaar is afscheid genomen van enkele collega's.

STAGIAIRES
Ook in 2017 hebben we veel met stagiaires gewerkt op bijna alle afdelingen. Er zijn stageplekken geweest voor; Regieassistent, Acteurs, Technici, Educatie, Kostuum- en rekwisietenontwerp, Marketing en Communicatie, Events, Administratie en Productie.
De samenwerking met de verschillende scholen waar de stagiaires vandaan komen verloopt prettig en duurzaam. Daarin hebben wij met verschillende scholen samengewerkt als MBO Theaterschool Rotterdam, Artez Hogeschool voor de kunsten, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, De Theaterschool Amsterdam, Piet Zwart instituut Rotterdam, Albeda College, Grafisch Lyceum, Hogeschool Rotterdam, ROC Tilburg, Rudolf Steiner College, Willem de Kooning academie Hogeschool Rotterdam.

JAARGESPREKKEN
Theater Rotterdam hecht groot belang aan goed begeleiden en aansturen van haar medewerkers. Jaarlijkse voortgangsgesprekken, gebaseerd op de cao Toneel & Dans, maken structureel onderdeel uit van ons personeelsbeleid. Gedurende het fusiejaar 2017 zijn niet alle voortgangsgesprekken gerealiseerd. Vanaf 2018 voeren wij ieder jaar met iedere medewerker voor de zomer een functioneringsgesprek en voor de kerstvakantie een beoordelingsgesprek. Op basis van deze gesprekken kan in het daarop volgende jaar één of meerdere periodieken worden toegekend conform de cao.

BEZOLDIGING BESTUURDERS EN LEDEN RAAD VAN TOEZICHT
De beloning voor de bestuurders is getoetst aan de vanaf 1 januari 2013 geldende wetgeving: Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Voor 2017 geldt een norm van € 181.000 bij een aanstelling gedurende het gehele jaar.

De leden van de Raad van Toezicht hebben recht op vacatiegelden van € 2.000 per persoon. Een aantal leden kiest ervoor af te zien van de vergoeding.

RAAD VAN TOEZICHT
De Raad van Toezicht vergaderde zes maal. Naast de reguliere toezichthoudende taken werd veel tijd en energie geïnvesteerd in de vorming van Theater Rotterdam.

De Raad hanteert de Code Cultural Governance als uitgangspunt van bestuurlijk handelen. De Code is een richtlijn voor het invullen van goed bestuur, adequaat toezicht en transparante verantwoording.
Conform deze code is het functioneren van bestuur en directie en de Raad van Toezicht alsmede de kwaliteit van het totale bestuurlijke samenspel binnen de stichting geëvalueerd op basis van de negen principes.
Het beoordelen van de voorstellen en besluiten van de directie gebeurt binnen het wettelijk vastgesteld toezichtkader. Dat wordt onder meer gevormd door de regelingen waarop de subsidies die worden toegekend door het ministerie van OCW en de gemeente zijn gebaseerd. Voor de gemeente Rotterdam is de basis het aangepaste Verdelingsvoorstel Cultuurplan 2017-2020. Voor het ministerie van OCW is de basis het besluit inzake de culturele basisinfrastructuur 2017-2020.
Het toezichtkader wordt ook gevormd door onder meer prestatieafspraken met de gemeente Rotterdam en het ministerie van OCW. Deze afspraken staan vermeld in het jaarplan dat jaarlijks in mei wordt opgesteld. De verhouding tussen de Raad van Toezicht en directie is vastgelegd in een directiereglement. De leden van de Raad van Toezicht staan vermeld op de website van Theater Rotterdam.
De leden van de Raad van Toezicht hebben affiniteit met de doelstelling en functie van Theater Rotterdam en ze beschikken over bestuurlijke kwaliteiten en ervaring. Daarnaast hebben ze inzicht in de complexiteit van een publieke organisatie die een maatschappelijke functie heeft. Belangrijke eigenschappen voor de Raad van Toezicht leden zijn o.a. bestuurlijke en financiële kennis, analytisch vermogen en kennis en ervaring met het politieke krachtenveld.
Op pagina 33 is een overzicht van nevenfuncties opgenomen.

RESULTAAT EN BESTEMMING RESULTAAT
Het resultaat is voor het eerste jaar als Theater Rotterdam € 97.356 positief. Hierin zitten grote bedragen die niet direct voortkomen uit gewone bedrijfsvoering. Er is € 400.000 toegevoegd van de algemene reserve aan voorziening groot onderhoud, er is € 184.150 aan afkoop betaald voor de pensioenregeling ABP en er is € 613.690 ontvangen van het Sponsorfonds om direct in een bestemmingsfonds te plaatsen. Daarnaast is aan het bestemmingsfonds OCW productiehuis € 59.409 toegevoegd en aan het bestemmingsfonds OCW theater algemeen € 37.866. Met al deze mutaties vermindert de algemene reserve/weerstandsvermogen met € 613.609.

ROOSTER VAN AFTREDEN

NAAM	FUNCTIE	MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE	1E TERMIJN GESTART OP	2E TERMIJN GESTART OP	3E TERMIJN GESTART OP*	AFGE-TREDEN	PROFIEL
Jos Baeten	voorzitter	Voorzitter raad van bestuur ASR Nederland	11 mrt 2011	11 mrt 2015			Rotterdams netwerk, Juridisch, Management, Financieel
Lorike Hagdorn	vice-voorzitter	Hoogleraar Logistieke Netwerken VU Amsterdam	26 mrt 2008	26 mrt 2012	26 mrt 2016	26 mrt 2017	Rotterdams netwerk, Management
Frans Weisglas	lid	Ex-voorzitter Tweede Kamer der Staten Generaal	1 jan 2013	1 jan 2017			Rotterdams netwerk, Public Relations, Politiek-bestuurlijk
Hans Andersson	lid	Directeur Andersson Advies	21 mrt 2008	21 mrt 2012	21 mrt 2016	21 mrt 2017	Rotterdams netwerk, Management, Public Relations
Jantine Kriens	lid	Voorzitter directieraad VNG	27 mrt 2014				Rotterdams netwerk, Juridisch, Management, Politiek-bestuurlijk
Nick van Hussen	penning-meester	Directeur Yparex en Resin Products & technology	22 jun 2012	22 jun 2016			Management, Financieel, Fondsenwerving
Rob Wiegman	lid	Voormalig directeur Luxor Theaters	15 aug 2011	15 aug 2015			Rotterdams netwerk, Management, Financieel, Discipline-specifieke comptenties
Richard Sitton	lid	Lid raad van bestuur Woonbron	16 mei 2017				Rotterdams netwerk, Juridisch, Management, Financieel, Politiek-bestuurlijk
Aukje Bolle	lid	Voorzitter RvB/directeur Stichting Korzo (tot 1 sept)	16 mei 2017				Management, Marketing, Politiek-bestuurlijk, Discipline-specifieke competenties
Mavis Carrilho	lid	Independent executive coach and consultant	16 mei 2017				Management, Discipline-specifieke competenties
Laila Abid	lid	Independent broadcast media professional	16 mei 2017				Marketing, Public Relations
Mirjam Bach	lid	Senior Beleidsmedewerker SER	16 mei 2017				Juridisch, Management, Politiek-bestuurlijk

** reden voor derde termijn: continuïteit in de Raad tijdens het fusietraject*

Bijlage nevenfuncties

MELLE DAAMEN
ALGEMEEN DIRECTEUR

Voorzitter Stichting Submarine Channel **lid Wetenschappelijke Adviesraad** Instituut voor Informatierecht **lid Raad van Toezicht** Stichting Educatie en Cultuur **lid** Europees Cultureel Parlement

ELLEN WALRAVEN
ARTISTIEK DIRECTEUR

Bestuurslid Operadagen Rotterdam **secretaris** World Window (Explore Festival)

BERT DETERMANN
DIRECTEUR BEDRIJFSVOERING

Voorzitter Oistat **co-founder & partner** 7 Square Endeavour **bestuurslid** Stichting Beeldspoor, Vereniging Schouwburgplein, Stichting Circusstad Rotterdam **DGA** Decoratelier Vorm & Decor

JOS BAETEN
VOORZITTER RAAD VAN TOEZICHT

Voorzitter Raad van bestuur ASR Nederland **bestuurslid** Verbond van Verzekeraars **lid algemeen bestuur** VNO-NCW

LORIKE HAGDORN
VICE-VOORZITTER RAAD VAN TOEZICHT
(tot 26 maart 2017)

Hoogleraar Logistieke Netwerken VU University Amsterdam **voorzitter Raad van Commissarissen** Evides NV **lid Raad van Commissarissen** Van Tilburg-Bastianen Groep BV, Loodswezen **voorzitter Raad van Toezicht** Pulsar Academy, AlleskITs **lid Raad van Toezicht** WorldExpo 2015 lid Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur **bestuurslid** CWI Centre for Mathematics & Informatics

NICK VAN HUSSEN
PENNINGMEESTER RAAD VAN TOEZICHT

Directeur/eigenaar Yparex, EcoForte, i4hi, Reesteyn Beheer

HANS ANDERSSON
LID RAAD VAN TOEZICHT
(tot 21 maart 2017)

Directeur Andersson Advies v**oorzitter Raad van Commissarissen** Mobile Arts/ de Parade
penningmeester Curatorium Wiardi Beckman Stichting **vice-voorzitter** kandidaatstellingscommissie Tweede Kamerleden PvdA

JANTINE KRIENS
LID RAAD VAN TOEZICHT

Algemeen directeur Vereniging Nederlandse Gemeenten **bestuurslid** CAOP **lid Raad van Commissarissen** BNG Bank **lid Raad van Toezicht** Stichting tot beheer Museum Boijmans Van Beuningen **lid adviescommissie** Inspectie van het Onderwijs

ROB WIEGMAN
LID RAAD VAN TOEZICHT

Eigenaar Rob Wiegman Consult voor Cultuurzaken **voorzitter** Stichting Internationale Opera Producties **Bestuurslid** MAAS theater en dans, Stichting Faderpaard **lid Raad van Toezicht** Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland bestuurslid Nationaal Theaterfonds l**id Comité van Aanbeveling** Het Pauperparadijs

FRANS WEISGLAS
LID RAAD VAN TOEZICHT

Voorzitter bestuur Stichting Geuzenpenning Vlaardingen, Stichting Bernard Mandeville bestuurslid Stichting Sponsorfonds Rotterdamse Schouwburg (tot 31 januari 2017, stichting is ontbonden) **president-commissaris** Huntsman Holland BV **voorzitter Raad van Toezicht** Stichting Rijnlands Lyceum, Stichting ARQ, Advies ProDemos **lid Algemeen Bestuur** Zeeuws Archief voorzitter jury Prinsjesprijs

MIRJAM BACH
LID RAAD VAN TOEZICHT
(vanaf 16 mei 2017)

Senior beleidsmedewerker SER

RICHARD SITTON
LID RAAD VAN TOEZICHT
(vanaf 16 mei 2017)

Lid Raad van Bestuur Woonbron **voorzitter Raad van Commissarissen** VVE 010 **bestuurslid** Stichting Historisch Delfshaven, Maaskoepel **penningmeester** ONS Nissewaard **penningmeester** stichting Woonfocus 010 **voorzitter** Voetbal Vereniging Spijkenisse

MAVIS CARRILHO
LID RAAD VAN TOEZICHT
(vanaf 16 mei 2017)

Zelfstandig adviseur, Lid Raad van Toezicht Fonds Podiumkunsten (tot 1 mei 2017), Holland Festival **Lid Raad van Advies** Amsterdam United **Voorzitter** Chocolonely Foundation **Lid Raad van Commissarissen** Ymere

AUKJE BOLLE
LID RAAD VAN TOEZICHT
(vanaf 16 mei 2017)

Voorzitter Raad van bestuur/ directeur Stichting Korzo (tot 1-9-2017) **Bestuurslid** Sociaal Fonds Podiumkunsten **penningmeester** Stichting WORM **bestuurslid** Stichting MiMa (organisatie Rotterdam International Duet Choreography Competition)

LAILA ABID
LID RAAD VAN TOEZICHT
(vanaf 16 mei 2017)

Director Communication & PR Viacom Benelux, **Voorzitter** Volksuniversiteit Amsterdam **Lid Raad van Toezicht** Musicians without Borders (NGO) **Lid Raad van Advies** SOUK, Cultureel (Arabisch/ Nederland) **Bestuurslid** Theater Rast, Leven is Bewegen